

bosch slabbers

GROENSTRUCTUURPLAN 2018-2038
BASISDOCUMENT

1. INLEIDING	7
1.1 UITLEG GROENBELEID	8
1.2 UITLEG GROENSTRUCTUURPLAN, BASISDOCUMENT	9
1.3 PROCES	10
1.4 LEESWIJZER	11
2. ALGEMEEN BELEID OPENBAAR GROEN	
2.1 OPGAVE: RUIMTELIJKE KWALITEIT	15
2.1.1 WOONWIJKEN 1970-1995	18
2.1.2 DIJKEN	19
2.1.3 BOSACHTIGE BEPLANTINGEN	22
2.1.4 WAARDEVOLLE BOMEN 25	
2.2 DUURZAME GROEIPLAATSEN	27
2.3 INSPELEN OP EEN VERANDERENDE LEEFOMGEVING	30
2.3.1 Stoppen afname biodiversiteit	31
2.3.2 Opvangen effecten klimaatverandering	36
2.3.3 Onkruidbeheer	40
2.4 DRAAGVLAK: PARTICIPATIE, IMPLEMENTATIE	42
2.4.1 Draagvlak creëren bij bewoners	42
2.4.1.1 Maatwerk bij inrichting directe woonomgeving	43
2.4.1.2 Participatie	45
2.4.2 Afstemming planvorming- praktijk	48
2.4.3 Implementatie voorstellen uit GSP in buitendienst	48
2.5 OPGAVE: FINANCIËLE BEHEERSBAARHEID	49
2.5.1 Investeringskosten.	49
2.5.2 Beheerkosten	49
2.6 SYNERGIE	51
2.7 OVERIGE THEMA'S UIT STARTNOTITIE	53
2.7.1 Ziekten in beplanting	53
2.7.3 Relatie met landschapsbeleidsplan,	55
2.7.4 Relatie met Bestemmingsplannen	57
2.7.5 Speeltuinbeleid	59
2.7.6 GVVP	60

INHOUDSOPGAVE

2.7.7	Wet Natuurbescherming	62
2.8	Samenvatting uitwerkingen in tabelvorm	63
3.	UITWERKING	
3.1	GROENZONERING	65
3.1.1	natuur – en landschapszone	66
3.1.2	woon werkzone	66
3.1.3	centrumzone	67
4.	BIJLAGEN	71
4.1	WERKPAKKETTEN GROENBEHEER	(separaat document)
4.2	KENTALLEN	72
4.2.1	tabel totaal areaal openbaar groen	72
4.2.2	tabel calculatie uren totaal areaal openbaar groen	74

1. INLEIDING

Het beleid voor het openbaar groen heeft de gemeente Borsele vastgelegd in een Groenstructuurplan, afgekort GSP. In een Groenstructuurplan wordt het gewenste ruimtelijke beeld van het openbaar groen vastgelegd en de wijze waarop vervolgens het groen wordt onderhouden.

Het huidige Groenstructuurplannen van de gemeente Borsele is inmiddels 20 jaar oud en opgesteld in de periode 1996-1998. In de afgelopen 20 jaar zijn diverse plannen en voorstellen uit het Groenstructuurplan uitgevoerd. Planvorming en beleid rond openbaar groen is vaak een zaak van de lange termijn. Een eik van 20 jaar oud is bij wijze van spreken nog in de pubertijd. Dit betekent dat een deel van de gerealiseerde projecten uit het huidige GSP nog relatief jong zijn.

1998

aanplant

2018

huidig beeld

2038

eindbeeld

groenbeleid is beleid voor de lange termijn

Anno 2017 is het krachtenveld rond de openbare ruimte veranderd. Er is nieuw areaal bijgekomen, de wet- en regelgeving is veranderd evenals de maatschappelijke behoeften van de gebruikers. Veranderingen in het klimaat zorgen voor nieuwe opgaven in de openbare ruimte en hebben gevolgen voor de groei en de toepassing van beplanting.

De uitvoeringsperiode van het Groenstructuurplan bedraagt twintig jaar. In 2016 is daarom een aanvang gemaakt met evaluatie en actualisatie van het groenbeleid, met als doel om in de periode 2017-2018

alle ruimtelijke uitwerkingen per kern en het basisdocument te vernieuwen. Het Groenstructuurplan wordt in de planperiode twee maal tussentijds geëvalueerd , namelijk in 2023 en 2030.

1.1 UITLEG GROENBELEID , GROENSTRUCTUUR, GROENBEHEER

Beleidvorming in het openbaar groen is complex. (openbaar) Groen is een onderdeel van de directe leefomgeving en heeft samenhang met een groot aantal andere taakvelden en beleidsgebieden.

Daarnaast bestaat het groen uit een groot aantal verschillende beplantingsvormen, elk met een eigen toepassingswijze, verschijningsvorm en onderhoud.

Het beleid richt zich op groenstructuur (de ruimtelijke verschijningsvorm van openbaar groen) en groenbeheer (de wijze waarop het openbaar groen wordt onderhouden). Groenbeheer en groenstructuur zijn nauw met elkaar verbonden. Een goed ruimtelijke ontwerp vertaalt zich in een fraaie en goed te beheren beplanting. Een onsamenvattend beplantingsbeeld heeft zijn weerslag op het beheer.

▲ *groenstructuur: het openbaar groen zoals je dat buiten ziet*

1.2 UITLEG GROENSTRUCTUURPLAN, BASISDOCUMENT

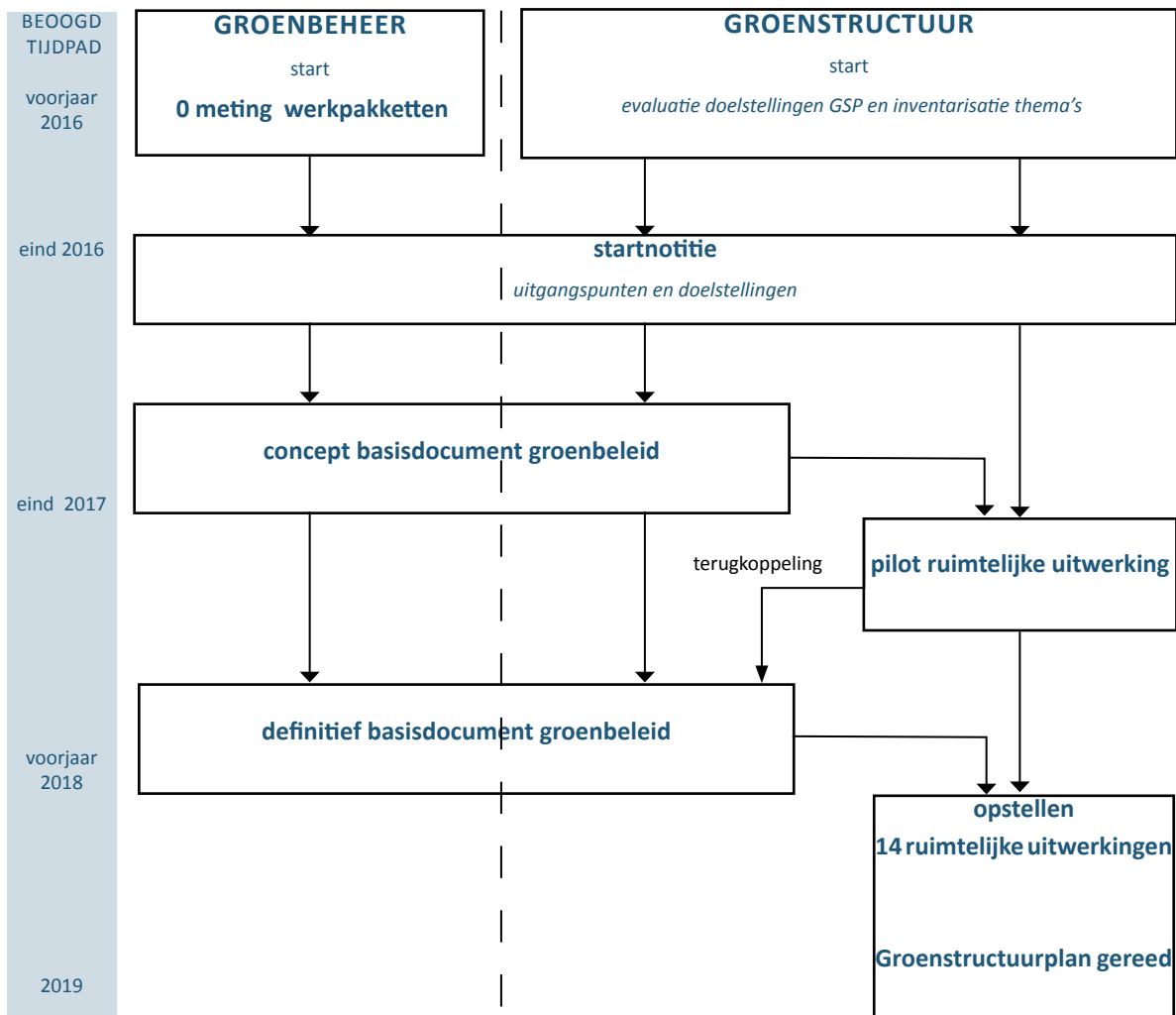
Het Groenstructuurplan bevat zowel de beleidskoers voor de ruimtelijke verschijningsvorm als het beheer van openbaar groen. De ruimtelijke verschijningsvorm van het openbaar groen is per woonkern verschillend en vindt zijn oorsprong in de (historische)ruimtelijke ontwikkeling van het dorp. Voor elk dorp wordt aansluitend op dit document een apart ruimtelijk plan gemaakt, afgestemd op de specifieke dorpskarakteristiek.

De opgaven, doelstellingen en het groenbeleid dat algemeen van toepassing is voor elke woonkern wordt gebundeld in een document: het basisdocument groenbeleid. In zijn totaliteit bestaat het groenstructuurplan dus uit één basisdocument en 15 afzonderlijke ruimtelijke uitwerkingen van de kernen.

In het basisdocument wordt tevens het gewenste te voeren beheer vastgelegd en voorzien van kentallen.

1 basisdocument groenbeleid:
algemeen beleid alle kernen
beleid groenbeheer
thema's
werkpakketten

15 ruimtelijke uitwerkingen per kern

1.3 PROCES

Als eerste stap is in 2016 een startnotitie opgesteld en is een 0-meting het te voeren beheer vastgelegd. In de startnotitie zijn opgenomen:

- een evaluatie van het GSP 1997
- een verkenning van het veranderende krachtenveld rond het openbaar groen.
- een vertaling van de evaluatie en de verkenning in opgaven en doelstellingen

De 0-meting betreft het vastleggen van het reguliere onderhoud van alle beplantingen. Dit is gebeurd in twee sessies met de voormannen van de buitendienst. De 0-meting wordt in de vorm van werkpakketten per beheergroep en bijbehorende kentallen toegevoegd aan het basisdocument .

Op basis van de startnotitie worden twee trajecten gestart: een actualisatie van het groenbeleid, vastgelegd in het basisdocument en een pilot van een ruimtelijke uitwerking van twee representatieve kernen. (voorstel 's-Gravenpolder en Ovezande).

De pilot en het basisdocument worden geëvalueerd alvorens de ruimtelijke wensbeelden voor de overige 13 kernen min of meer seriematig worden opgepakt. Het basisdocument, waarin de algemene uitgangspunten voor het groenbeleid in de hele gemeente zijn vastgelegd is bij deze aanpak dus beschikbaar als onderlegger voor de wensbeelden. In het schema op de pagina hiernaast zijn de processtappen en het beoogde tijdpad weergegeven.

1.4 LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 worden de algemene beleidslijnen behandeld. Per opgave worden de beleidslijnen met betrekking tot het thema vastgelegd. Als er nog een nadere uitwerking van de algemene lijn nodig is gebeurt dat in hoofdstuk 3.

Indien het beleid is gekoppeld aan een ruimtelijk beeld dan wordt dit in de uitwerkingen per kern vastgelegd (dus niet in dit rapport). Daarnaast worden aanvullende onderzoeken of verdiepingen voorgesteld, die separaat van het Groenstructuurplan, in de komende planperiode worden uitgewerkt. De resultaten hiervan worden teruggekoppeld bij de evaluatiemomenten van het Groenstructuurplan.

In een samenvattende tabel staat weergegeven wat in het basisdocument en wat in de ruimtelijke uitwerkingen wordt vastgelegd. Ook wordt vastgelegd welke separate uitwerkingen er zijn.

In hoofdstuk 3 wordt de groenzonering, de spreiding van beheerintensiteit over de kernen, nader toegelicht.

Het reguliere beheer wordt vastgelegd in werkpakketten op basis van de IMAG systematiek. De werkpakketten en de bijbehorende urenrekening vormen de basis voor berekeningen en kostenrekeningen voor het Groenstructuurplan. In bijlage 2 worden een aantal van deze kentallen in tabelvorm opgenomen voor de gemeente.

Vanwege de omvang worden de IMAG werkpakketten in een separaat bijlagedocument opgenomen.

- In bijlage 1 worden de reguliere werkpakketten per beheergroep weergegeven. (separaat document)
- In bijlage 2 worden de kentallen van het areaal groen en de urenrekening weergegeven.
- In bijlage 3 staan modelcontracten voor de verkoop/verhuur van plantsoenen aan particuliere eigenaars.

ALGEMEEN BELEID OPENBAAR GROEN

Aan de hand van de opgaven uit de startnotitie wordt in dit hoofdstuk het algemene groenbeleid (dus geldend voor alle dorpskernen van de gemeente) beschreven. Eerst worden de doelstellingen genoemd, vervolgens wordt het beleid beschreven. Elke opgave of thema wordt afgesloten met een puntsgewijze opsomming van het beleid. Is er een nadere uitwerking nodig, dan wordt verwezen naar een uitwerking in de afzonderlijke ruimtelijke plannen per kern, dan wel hoofdstuk 3 van het basisdocument. Een derde mogelijkheid is dat een opgave leidt tot onderzoeksvragen, los van het Groenstructuurplan.

2.1 OPGAVE: RUIMTELIJKE KWALITEIT

Doelstellingen:

- De doelstelling "behoud en vergroting van de ruimtelijke kwaliteit" blijft hoofddoelstelling van het nieuwe Groenstructuurplan. Het accent voor het nieuwe GSP ligt op verfijning van de ingezette kwaliteitskoers uit het GSP 1997 en de integratie met andere thema's.
- Een tweede doelstelling voor het thema ruimtelijke kwaliteit is een betere omschrijving, functionele toepassing en bescherming van hoofd- en nevenstructuren.

1. Behoud en vergroting ruimtelijke kwaliteit

Uit de evaluatie van de doelstellingen van het GSP 1997 valt op te maken dat op hoofdlijnen de ingezette koers van kwaliteitsverbetering resultaten heeft geboekt. De nieuwe structuren die zijn aangebracht conform het wensbeeld uit 1997 kunnen in de komende planperiode verder uitgroeien en tot wasdom komen.

Daar waar het wensbeeld uit 1997 voor met name de hoofdstructuur (nog) niet is gerealiseerd, zijn de knelpunten in de openbare ruimte vandaag de dag nog aanwezig. In het Groenstructuurplan worden de nog niet gerealiseerde voorstellen uit het wensbeeld 1997, gezien vanuit een hedendaags perspectief, opnieuw afgewogen. Deze doelstelling heeft bij uitstek een relatie met de ruimtelijke opbouw van elke dorpskern en wordt daarom voor het grootste deel in de ruimtelijke uitwerkingen per kern vastgelegd.

De nieuwe woonwijken en andere wijzigingen in de topografie uit de periode 1997-2017 worden in de ruimtelijke uitwerkingen per kern geanalyseerd. Mogelijke ruimtelijke knelpunten en oplossingsrichtingen worden aangeduid en het nieuwe wensbeeld voor de groenstructuur wordt vastgelegd.

Met de Populierestraat 's-Gravenpolder als voorbeeld is het toepassen van kwalitatief hoogwaardige beplantingstypen positief uitpakkt. Een gerichte uitbreiding van de zonering van de representatieve beplantingen geeft meer mogelijkheden voor de toepassing ervan.

▲ *gerichte uitbreiding toepassing kwalitatief hoogwaardige beplantingen*

Naast de centrumzones zoals reeds aangeduid op de plankaarten uit 1997 komen andere lokaties in aanmerking voor een meer representatief beplantingsbeeld. Deze lokaties zijn gekoppeld aan de hoofdgroenstructuur en /of liggen op knooppunten van het sociale dorpsleven. Van belang is dat een meer representatief beeld, (met een bijbehorende hoger beheersniveau) gestuurd wordt naar die plaatsen waar tenminste een hele wijk of dorpsdeel van kan genieten.

Net als in het vorige groenstructuurplan worden de beheerniveaus bepaald door het hanteren van een lijst met toe te passen beplantingstypen. In principe krijgt elk beplantingstype één afgestemd beheerpakket. Er wordt dus niet gestuurd door het verhogen of verlagen van bepaalde onderhoudsfrequenties. Een verschil in beheerniveau ontstaat door voor elk niveau de toegestane beplantingstypes te kiezen.

De topografie van de groenzonering wordt in de ruimtelijke uitwerkingen per dorp vastgelegd. In hoofdstuk 3 van het basisdocument staat de inhoudelijke beschrijving van elke zone, gekoppeld aan de toe te passen beplantingstypen.

2. Status groenstructuur

Het Groenstructuurplan wordt door de gemeente gehanteerd bij de beoordeling en afweging van ruimtelijke ontwikkelingen of wensen van bewoners die gevolgen hebben voor de beplanting. In de laatste jaren komen veelal verzoeken binnen tot het verwijderen van bomen en opgaande beplanting, als gevolg van hinder op naastgelegen percelen. Momenteel ontbreekt een nadere beschrijving van de aard en status van de verschillende hoofd- en nevenstructuren in het Groenstructuurplan. Het vastleggen hiervan geeft de gemeente de mogelijkheid om keuzes voor een bepaalde boomsoort, onderhouds- of plantwijze te onderbouwen vanuit de groenstructuur.

2.1 Algemene beleidslijn 2018-2038:

- *voortzetting van een kwalitatief hoogwaardig ruimtelijk beeld van de openbare ruimte*
- *gerichte uitbreiding van de representatieve zone in de kernen.*
- *beheerniveau's worden bepaald door toepassing lijst beplantingstypen*

Opname in ruimtelijke uitwerking per kern :

- *ruimtelijk wensbeeld groenstructuur*
- *aangeven ruimtelijke knelpunten*
- *topografie groenzonering per kern*
- *dijken binnen de bebouwde kom opnemen in hoofdgroenstructuur*

Uitwerken in hoofdstuk 3

- *beschrijving groenzonering en toe te passen beplantingstypen.*

Separate uitwerking in planperiode:

- *onderzoek naar beste instrumentarium voor bescherming hoofdgroenstructuur binnen de komgrens*

2.1.1 WOONWIJKEN 1970-1995

In woonwijken uit de periode 1970 tot globaal 1995 is de stedenbouwkundige structuur van de wijk debet aan de problematiek in de openbare ruimte. Er is sprake van sterke versnippering en een voortdurend wisselen van voor, zij en achterkantsituaties. Hierdoor is het lastig om structuur te brengen in de openbare ruimte. De opgave voor deze woonbuurten wordt gemeentebreed gezien, omdat ze in vrijwel elk dorp terugkomen. Het betreft meestal openbaar groen dat niet tot een hoofdstructuur behoort of voor het dorp beeldbepalend is.

Er zijn in principe twee sporen denkbaar hoe om te gaan met knelpunten in de groenstructuur als gevolg van de stedenbouwkundige structuur. De meest rigoureuze is het daadwerkelijk veranderen van de stedenbouwkundige structuur zelf. Dit betekent dat niet alleen de openbare ruimte wordt herzien, maar ook de bebouwde component wordt betrokken in de aanpassing. Het spreekt vanzelf dat dergelijke

▲ *strategie ontwikkelen voor woonwijken uit de periode 1980-1995*

initiatieven zeer ingrijpend zijn en ook hoge kosten met zich meebrengen. In het kader van het GSP wordt voorgesteld om in samenwerking met de afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling een verkenning of pilot te starten waarbij voor een specifieke wijk de gevolgen van een integrale aanpak inzichtelijk worden gemaakt. Vaak spelen er meer problemen in deze wijken dan alleen gebrek aan groenstructuur. Omdat openbaar groen niet leidend is in deze problematiek wordt het voortouw bij de afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling gelegd.

Het tweede spoor is om het gebrek aan structuur in deze wijken aan te grijpen om de bewoners meer vrijheid te geven en de ambities daarop af te stemmen. Dit wordt verder uitgewerkt in paragraaf 2.4.

De meer geïntegreerde ontwerpaanpak van de openbare ruimte na deze periode werpt in de praktijk zijn vruchten af: In nieuwbouwplannen is het openbaar groen veel meer in groenstructuren ontworpen. Het betrekken van alle vakdisciplines bij het ontwerpproces is dus wezenlijk voor een goed functionerende groenstructuur. Dit wordt in het beleid vastgelegd.

2.1.1 Algemene beleidslijn 2018-2038:

- *borging van integraal ontwerpproces van stedenbouwkundige en herinrichtingsplannen*
- *bewoners meer vrijheden geven in gebieden buiten de hoofdgroenstructuur (zie paragraaf 2.4: creëren draagvlak)*

Opname in ruimtelijke uitwerking per kern :

- *ruimtelijk plaatje groenstructuur*

Separate uitwerking in planperiode:

- *onderzoek naar aanpassingen stedenbouwkundige vernieuwing in probleemwijken groenstructuur i.s.m. andere beleidsvelden*

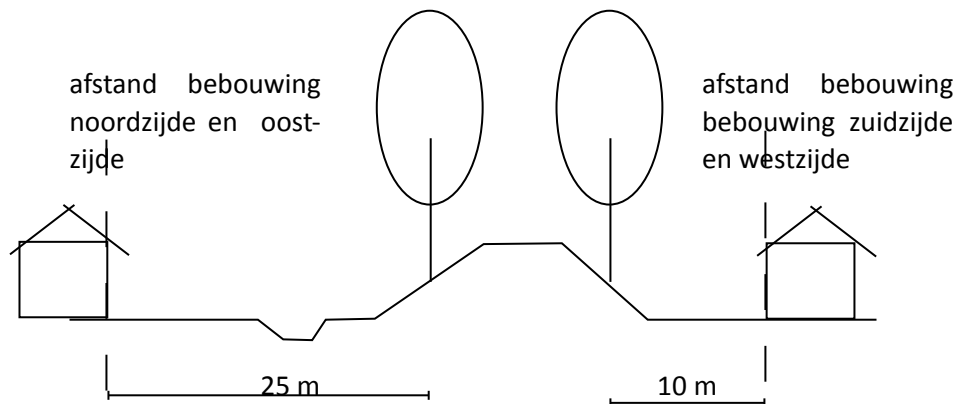
2.1.2 DIJKEN

Voor de ruimtelijke- en ecologische structuur zijn de dijken en de daarop staande beplantingen van groot belang voor de gemeente Borsele. Daar waar dijken grenzen aan woonkernen of deze doorsnijden, vormen ze als vanzelfsprekend groene structuren die tot de meest waardevolle en karakteristieke groenstructuur van het dorp behoren. Daarnaast zijn de dijken in ecologisch opzicht van groot belang voor de dorpen. Dit komt door de natuurlijke en inheemse beplantingen die erop geplant staan, maar vooral doordat het de verbindende linten zijn waarlangs dieren zich verplaatsen tussen dorp en landschap. In veel gevallen zijn de dijken niet in gemeentelijk eigendom, waardoor ze niet beschreven zijn in het wensbeeld van het oude GSP. Gezien het belang van de dijken voor de groenstructuur en ecologische structuur is een actieve rol van de gemeente op zijn plaats om de betekenis van de elementen voor het openbaar groen verder te laten toenemen en te waarborgen.

De dijken binnen de bebouwde kom worden bij voorkeur niet bebouwd en behouden zo veel mogelijk het karakter van een polderdijk. Zo mogelijk staan er op een dijk twee of meer rijen boombeplanting, maar minimaal één rij bomen. De boomsoort wordt in eerste instantie afgestemd op de soortkeuze conform het landschapsbeleidsplan. Daar waar voldoende ruimte is kunnen populieren en wilgen binnen de komgrens geplant worden. Deze ruimte bedraagt aan de noordzijde 25 meter. Aan de zonzijde van de dijk wordt 10 meter

▲ het belang van de dijken voor de hoofdgroenstructuur is groot (Kwadendamme)

▲ te hanteren afstanden tot bebouwing en populierenbeplanting

aangehouden (zuid- en westkant). Bij de ontwikkeling van nieuwbouw lokaties wordt bij voorkeur de bovengenoemde ruimte gereserveerd.

Indien deze ruimte niet beschikbaar is, worden op dijken lager blijvende, duurzame soorten als linde, noot of eik voorgesteld. Ook kunnen op beperkte schaal fruitbomen worden toegepast.

Onder de bomen kan extensief gras of bosplantsoen geplant worden. Daar waar dijken in eigendom van derden zijn, kan het wensbeeld uit het groenstructuurplan worden gestimuleerd. Beter is nog om voor de dijklichamen die in de bebouwde kom liggen een actief aankoopbeleid te hanteren, zodat deze waardevolle elementen in eigendom van de gemeente geraken. Dit biedt tevens kansen voor het uitbreiden van het wandelnetwerk in een dorp.

In de ruimtelijke uitwerking per dorp worden de dijken uitgelicht en opgenomen in de hoofdgroenstructuur, daar waar deze niet in eigendom zijn van de gemeente wordt dat in de legenda aangegeven.

Het landschapsbeleidsplan is een instrumentarium om de boombeplantingen op de dijken in stand te houden. Binnen de bebouwde kom geldt dit beschermende beleid niet en geldt uitsluitend de lijst waardevolle bomen. Voor het behoud van waardevolle dijkbeplantingen van derden, die door bestemmingsplanwijziging binnen de komgrens komen te liggen, is er momenteel geen instrumentarium. Een onderzoek naar de beste manier om de dijkbeplanting binnen de bebouwde kom te beschermen wordt separaat van het groenstructuurplan uitgezet.

2.1.2 Algemene beleidslijn 2018-2038:

- opnemen alle dijken als elementen met status hoofdgroenstructuur
- streefbeeld minimaal één, liefst meerdere rijen bomen op dijken

- *actief aankoopbeleid dijklichamen binnen de kom*
- *stimuleren eigenaren tot uitvoering wensbeeld GSP*

Opname in ruimtelijke uitwerking per kern :

- *dijken opnemen in hoofdgroenstructuur*

Separate uitwerking in planperiode:

- *onderzoek naar beste instrumentarium bescherming dijken binnen de komgrens*

▲ *dorpsbossen vragen incidenteel meerjarig onderhoud*

2.1.3 BOSACHTIGE BEPLANTINGEN

In de hoofdstructuur van de dorpen komen ook de doorgaande singels en tussen de woonwijken als aandachtspunt naar voren. Het beheer van deze inheemse bosachtige beplantingen is vaak niet jaarlijks terugkerend en moet bovendien specifiek afgestemd worden op de plantwijze, het sortiment en de leeftijd van de beplanting. De indruk bestaat dat in de komende planperiode veel van deze bosbeplantingen beheersmatige ingrepen nodig hebben om goed te ontwikkelen. Hier liggen ook kansen om de ecologische waarde van de singels te vergroten.

Bosbeheerplannen zijn meerjarenplannen die, afhankelijk van de gewenste functie en samenstelling van het bos op maat moeten worden gemaakt. Voor een aantal dorpsbossen zijn deze aanwezig, voor een aantal nog niet. In de ruimtelijke uitwerkingen per kern worden

de bosbeplantingen, waar een beheerplan nodig is, aangegeven. Het opstellen van de plannen zelf geschiedt separaat van het Groenstructuurplan in een uitvoeringsprogramma.

De dorpsbossen zijn aantrekkelijk voor flora en fauna en daarnaast ook heerlijke speelplaatsen voor de dorpsjeugd. Daar waar een dorpsbos aanwezig is, is in feite ook een flink terrein beschikbaar voor natuurlijk spelen. De eventuele wensen voor een meer natuurlijke speelplaats voor de jeugd worden bij voorkeur in de dorpsbossen, in samenspraak met de speeltuinverenigingen, ontwikkeld. De gemeente stelt zich hier in meedenkend op, echter op basis van initiatieven en kostenneutrale oplossingen uit het dorp zelf.

Daar waar geen dorpsbos aanwezig is bij een woonkern, zijn de mogelijkheden voor natuurlijk spelen minder groot. Wellicht is dit een stimulans voor de realisatie van meerdere dorpsbossen/ dorpsnatuurterreinen. Indien zich externe ontwikkelingen voordoen waarbij er sprake is van een compensatievraag worden deze bij voorkeur gestuurd naar de kernen zonder een dorpsbos, of ander openbaar toegankelijk natuurterrein. Dit zijn de kernen Baarland, Oudelande, Ovezande, 's-Heer Abtskerke, 's-Gravenpolder, Driewegen, Kwadendamme, Nisse en Ellewoutsdijk.

Daarnaast is het een interessante gedachte met betrekking tot de leefbaarheid, biodiversiteit en klimaatadaptatie om elke woonkern te voorzien van een eigen dorpsbos of dorpsnatuurterrein. Voorgesteld wordt om de haalbaarheid en wenselijkheid hiervan dit in de komende planperiode van het Groenstructuurplan te onderzoeken.

De bosachtige beplantingen zijn toegepast als beplantingsstroken op de overgang tussen de dorpskern en het landschap. Daarnaast wordt deze beplantingsvorm gebruikt als groene inpassing voor bijvoorbeeld bedrijventerreinen, sportvelden of andere dorpsvoorzieningen. De bossen, die in smalle stroken zijn aangebracht, kennen soms een problematiek van ruimtegebrek waardoor de beplantingen vaak hinder opleveren voor de naastliggende percelen, niet in een natuurlijke habitus kunnen uitgroeien en niet goed bereikbaar zijn voor machinaal onderhoud. Het ruimtegebrek leidt in sommige gevallen tot onbeheersbare situaties en het niet meer vervullen van de inpassingsfunctie.

De bosachtige beplantingen met ruimteproblemen worden in de ruimtelijke uitwerkingen per kern gesignaleerd en aangepakt. In principe valt de problematiek en aanpak samen met de “duurzame standplaatsen” in hoofdstuk 2.2. Algemene minimumeisen voor de breedte en bereikbaarheid van groensingels worden opgenomen in de leidraad openbare ruimte.

2.1.3 Algemene beleidslijn 2018-2038:

- *opnemen alle dorpsbossen als elementen met status hoofdgroenstructuur*

▲ *waardevolle groenstructuur*

▲ *waardevolle boom*

- *opstellen ontbrekende bosbeheerplannen per object/ woonkern (separaat)*
- *natuurlijk spelen als vanzelf in het dorpsbos (geen actief beleid natuurspeelplaatsen)*
- *nieuwe compensatieopgaven natuur sturen naar kernen zonder dorpsbos*

Opname in ruimtelijke uitwerking per kern :

- *ruimtelijk wensbeeld groenstructuur*
- *bossen opnemen in hoofdgroenstructuur*

Separate uitwerking in planperiode:

- *opstellen voorschriften aanleg en gebruik bosachtige beplantingen in leidraad openbare ruimte*
- *opstellen ontbrekende bosbeheerplannen per object/ woonkern*
- *onderzoek naar haalbaarheid dorpsbos voor elke woonkern*

2.1.4 WAARDEVOLLE BOMEN

De gemeente Borsele heeft in 2012 een lijst van waardevolle bomen opgesteld. Hierin zijn de waardevolle bomen in particulier bezit en in eigendom van de gemeente opgenomen. Opname op de lijst betekent dat de boom een beschermde status heeft en dat voor het verwijderen ervan een omgevingsvergunning moet worden aangevraagd. De bomen zijn op basis van verschillende criteria gewaardeerd en vervolgens opgenomen op de lijst. In de toelichting op de lijst is aangegeven dat de lijst eens per vijf jaar herzien dient te worden. Een koppeling met de actualisatie van het Groenstructuurplan ligt voor de hand.

Momenteel is er geen koppeling van de lijst met het Groenstructuurplan. Waardevolle bomen staan niet op de GSP kaarten. Dit zou gezien de waarde die de bomen hebben voor de groenstructuur wel wenselijk zijn. In de ruimtelijke uitwerking per kern worden de waardevolle bomen opgenomen op de plankaarten zodat ze deel uitmaken van de groene hoofdstructuur. Indien het bomen in eigendom van derden betreft, wordt dit in de legenda aangegeven.

Omgekeerd staan, door de wijze waarop de afweging tot stand komt, ook voor groenstructuur essentiële bomen niet op de waardevolle bomenlijst. Nu zijn de groenstructuren hoofdzakelijk in eigendom van de gemeente zelf, maar bijvoorbeeld bij dijkbeplantingen is dat vaak juist niet het geval.

In het bestemmingsplan voor het buitengebied en in sommige bestemmingsplannen voor de woonkernen is er een aanvullende bescherming voor waardevolle dijkbeplantingen. Het gaat dan niet alleen om de waarde van de individuele bomen, maar ook de samenhangende structuur ervan.

In het kader van het nieuwe GSP wordt middels een separaat onderzoek bezien wat het meest geëigende instrument is om de gewenste status en bescherming voor de waardevolle bomen en groenstructuren te bieden. Daarnaast is een betere koppeling met de APV gewenst, zodat duidelijk wordt wat de gevolgen zijn voor het niet handhaven van de bepalingen uit de bomenlijst. Ook dit wordt meegenomen in het onderzoek.

2.1.4 Algemene beleidslijn 2018-2038:

- opname waardevolle bomen in hoofdgroenstructuur, inclusief bijbehorende status

Opname in ruimtelijke uitwerking per kern :

- intekenen waardevolle bomen op plankaarten hoofdgroenstructuur.

Separate uitwerking:

- *onderzoek naar planologisch instrumentarium hoofdgroenstructuur en afstemming APV*

2.2 OPGAVE: DUURZAME GROEIPLAATSEN

Doelstelling

Een van de doelstellingen van het GSP is om de knelpunten met betrekking tot de standplaats in beeld te brengen en aan het einde van de planperiode tenminste 75% van de bestaande knelpunten te verbeteren. Voor nieuwe situaties is het doel om met ingang van het nieuwe GSP 100% van de groeiplaatsen duurzaam te ontwerpen.

Veel van de huidige problemen en klachten in het openbaar groen komen voort uit te krappe of verkeerd gepositioneerde groeiplaatsen. Daarnaast wordt de invloed die met name boombeplantingen op hun omgeving uitoefenen niet door iedereen gewaardeerd.

▲ knelpunt groeir ruimte en afstand tot erf grens

▲ knelpunt standplaats in verharding

Een duurzame groeiplaats betekent dat beplanting geplant wordt op een locatie waar deze de kans krijgt om over een langere periode uit te groeien tot het gewenste beeld .

Dit proces begint al bij het ontwerp van de buitenruimte en de ontwerp grootte van de plantsoenvakken. Ook de ondergrondse groeir ruimte is van belang. Daarnaast bepaalt het beplantingsplan, de keuze van de soorten en het te voeren beheer of een beplanting goed functioneert. Vervolgens is er tijdens de groeiperiode een wisselwerking met de omgeving.

Door goed naar de groeiplaatsen te kijken kan de invloed van de beplanting op de naastgelegen percelen worden beperkt. Veel van de huidige klachten over de hinder die beplantingen opleveren voor om-

wonenden en verhardingen kunnen met het hanteren van duurzame groeiplaatsen worden voorkomen.

In de ruimtelijke uitwerkingen per kern worden op een kaart de locaties aangeduid, waar knelpunten zijn met betrekking tot de groeiplaats. Vervolgens wordt aangegeven of er een oplossing mogelijk is binnen de huidige ruimte, of dat een andere inrichting nodig is.

Indien sprake is van regelmatig voorkomende knelpunten wordt een terugkoppeling gemaakt met de Leidraad Openbare Ruimte.

De invloed die een boom of struikbeplanting op haar omgeving uitoefend, kan voor aanwonenden reden zijn om de gemeente te verzoeken tot ingrijpen middels snoei of verwijderen van de gemeentelijke boom of struik. Elke situatie wordt echter individueel beoordeeld en afgewogen. De gemeente hanteert de volgende principes bij de behandeling van dergelijke verzoeken:

Geen aanleiding tot maatregelen:

- bomen op particuliere grond met instandhoudingscontract
- bladval en bladverstopping van dakgoten
- vogelpoep als gevolg van in de boom verblijvende vogels
- uitval van takken < 4 cm doorsnede
- zaadpluis en zaadval
- opslag van zaailingen
- honingdauw en druip als gevolg van harsvorming
- vruchtval in tuinen
- wortelindringing in ondergrondse leidingen
- schaduwwerking
- belemmering uitzicht

Mogelijke aanleiding tot maatregelen:

- vruchtval op openbare verhardingen
- wortelopdruk op openbare verhardingen
- wortelopdruk funderingen

Aanleiding tot maatregelen:

- zorgplicht gemeente

▲ *boombeplanting oefent invloed uit op haar omgeving*

In eerste instantie wordt gezien of middels snoei of externe maatregelen de boom gespaard kan blijven en hinderlijke effecten worden voorkomen. Indien takken van gemeentelijke bomen en struiken over de erfgrans van particuliere eigenaren hangen, mogen deze conform het Nederlands recht door de betreffende eigenaar zelf worden verwijderd. Indien het beplantingen uit de groene hoofdstructuur van het dorp betreft, worden deze in principe gehandhaafd, dan wel vervangen door een soort die minder hinder oplevert.

2.2 Algemene beleidslijn 2018-2038:

- *In nieuwe situaties werken conform de leidraad openbare ruimte.*
- *Handhaven integraal planproces openbare ruimte : betrokkenheid groene expertise.*

Opname in ruimtelijke uitwerking per kern :

- *In kaart brengen standplaats gerelateerde knelpunten (ook onkruidbeheer verhardingen)*
- *Aangeven oplossingsrichting*

Separate uitwerking:

- *opstellen voorschriften aanleg en gebruik beplantingen in leidraad openbare ruimte*

2.3 OPGAVE: INSPELEN OP EEN VERANDERENDE LEEFOMGEVING

In het groenstructuurplan worden de volgende doelen gesteld, die een bijdrage leveren aan een duurzame relatie tussen mens en leefomgeving:

- Een structurele toename van het areaal openbaar groen per dorp met waarde voor de biodiversiteit , toegespitst op de speerpunten uit het uitvoeringsprogramma biodiversiteit.
- Een structurele afname van het verhard oppervlak ten gunste van groen oppervlak in de directe woonomgeving , zowel in de openbare ruimte als op particulier terrein.
- Een toename van het aantal bomen in het openbaar groen in de openbare ruimte.

In de afgelopen 20 jaar is de leefomgeving voor de beplanting veranderd. Veranderingen zijn in de natuurlijke leefomgeving merkbaar. Zo is het klimaat warmer aan het worden, wat merkbare gevolgen heeft voor de plantengroei en de hoeveelheid neerslag. Daarnaast neemt de biodiversiteit; de verscheidenheid aan planten en diersoorten, in Nederland af.

Met oog op de toekomst is een voldoende groene leefomgeving belangrijk om zowel de effecten van klimaatveranderingen op te vangen, (neerslag) als de afname van de biodiversiteit tegen te gaan.

2.3.1 Stoppen afname biodiversiteit

In het Uitvoeringsprogramma Biodiversiteit (2016) heeft de gemeente Borsele de ambities met betrekking tot biodiversiteit toegespitst op de bestuivende insecten, die voor de omliggende fruitteelt van belang zijn. In het uitvoeringsprogramma wordt ingestoken op het creëren van bloemenweides en het stimuleren van het gebruik van insectenvriendelijke beplantingen. Momenteel vindt het insectenvriendelijk beheer plaats op braakliggende bouwpercelen in bestemmingsplannen. De winst voor de biodiversiteit is dus niet structureel.

De ambities van het Uitvoeringsprogramma Biodiversiteit wordt in het Groenstructuurplan overgenomen. Naast de tijdelijke bloemenvelden is voor een structurele toename van het aantal insecten ook een struc-

▲ *speerpunt in de gemeente Borsele: stimuleren fruitbestuivende insecten*

turele verbetering van de leefomstandigheden nodig. Daarom wordt in het Groenstructuurplan ingestoken op meer biodiversiteit in het permanente openbare groen.

Om de leefomstandigheden voor fruit bestuivende insecten te verbeteren worden gevarieerde mengsels van nectar- en stuifmeel leverende planten toegevoegd op plaatsen waar nu één soortige groenvakken aanwezig zijn. Het is niet de bedoeling om beplantingen die nu al een waarde voor biodiversiteit hebben “in te wisselen” voor soorten met een andere waarde voor de natuur. Daarnaast moet goed gekeken worden of de toename voor de biodiversiteit te combineren valt met de lokatie en de functie die het openbaar groen heeft.

De meest voor de hand liggende beheergroep die plaats biedt aan nieuwe bloemrijke vegetaties is gazon. Daarnaast kunnen monotone heestervakken in aanmerking komen, mits er voldoende ruimte is. Er zijn drie typen beplanting die een grote meerwaarde voor insecten bieden: het bollengazon, de gemengde vaste planten en de bloemenweides.

Bollengazon

Bollengazon is gedurende een groot deel van het jaar een strakke groene grasmat. In het voorjaar verandert de grasmat in een kleurrijk tapijt van diverse bolgewassen. Dit levert een flinke voedselbron op voor de insecten in het vroege voorjaar. In deze tijd bloeien er verder nog maar weinig planten. Het insectenbestand wordt als het ware een handje geholpen op weg naar de bloei van de fruitbomen. Naast voedselbron

▲ *bollengazon: stuifmeel en nectar in het vroege voorjaar*

is het kleurrijke tapijt fraai om te zien en geeft het een voorjaarsgevoel aan elke passant.

Na de bloei blijft het loof van de bollen nog een paar weken staan om de ondergrondse bol voldoende kracht te geven voor het opvolgende jaar. Dit is een beperkte periode met een iets minder fraaie aanblik, maar werkt tevens kostenbesparend ten opzichte van het “gewone gazon”, omdat het gazon met de bollen in deze periode niet gemaaid hoeft te worden.

Gedurende de rest van het jaar wordt het gazon op dezelfde wijze onderhouden als gazon zonder bollen. Deze beplantingsvorm is geschikt om toegepast te worden binnen de woonkern in gazonvakken van enige omvang en tevens geen duidelijke gebruiksfunctie hebben (b.v. als speelveld). Ook lange gazonstroken langs wegen zijn prima geschikt. De aanlegkosten van bollengazon zijn relatief hoog, maar de onderhoudskosten zijn niet hoger dan gazon zonder bollen.

Vaste planten

Vaste planten zijn kruidachtige gewassen waarvan het bovengrondse deel in de winter afsterft en die in het voorjaar steeds weer opnieuw uitgroeien. Met name de sterke en rijkbloeiende soorten zijn geschikt voor aanplant in het openbaar groen.

Op kleine schaal zijn de vaste plantenvakken reeds met succes toegepast in de gemeente. Het beeld van deze vakken wordt door de bewoners hoog gewaardeerd. In het herziene groenstructuurplan wordt daarom een uitbreiding van het areaal vaste planten voorzien. De vaste plantenvakken geven door het hele jaar een gevarieerd aanbod

aan bloeiende planten. Deze beplantingsvorm kan ook in wat kleinere vakken goed worden toegepast. Het beheer van de vakken is intensiever dan bollengazons, vandaar dat de toepassing wordt beperkt tot belangrijke openbare plekken in het dorp.

De keuze van het sortiment is vakwerk en moet door een deskundige worden bepaald. Niet alle soorten zijn geschikt voor toepassing in het openbaar groen. Voor een eenvoudig onderhoud is een goede voorbereiding van het plantvak van belang. Zie hiervoor de leidraad openbare ruimte.

Bloemenweides

▲ *robuuste vaste planten: stuifmeel en nectar het hele jaar door*

Bloemenweides zijn extensief onderhouden grasvlakken, waar naast een speciaal bloemenmengsel ook grondverbetering en een aangepast beheer wordt toegepast. Door deze maatregelen wordt de groei van bloeiende kruiden bevorderd ten opzichte van de grasgroei. De bloemenweides geven bij uitstek aanbod van nectar gedurende de zomermaanden

Vanwege het extensieve karakter en het wat meer natuurlijke beeld is dit beplantingstype minder geschikt voor toepassing in de directe woonomgeving. Dit kan worden verzacht door rond de bloemenweide steeds een strook van ongeveer 2 meter breed als gazon te maaien. Er blijft dan altijd een nette en verzorgde rand om de bloemenweide aanwezig. Op deze wijze worden de bloemenweides toegepast ter plaatse van de braakliggende percelen in bestemmingsplannen.

▲ *bloemenweide, geschikt voor natuur en landschapzone*

Langs de dorpsranden, op de overgangen met het agrarisch gebied en bijvoorbeeld op dijken is het juist het aangewezen type om grotere vlakken te bedekken.

Bomen en struiken.

Uiteraard zijn er ook diverse (inheemse) bomen en struiken die nectar en stuifmeel leveren. Vaak zijn dit forse beplantingen, die veel ruimte vragen. Een uitbreiding van deze groep is binnen het huidige areaal openbaar groen lastig omdat geschikte lokaties reeds voorzien zijn van deze beplanting en de ruimte voor uitbreiding op gespannen voet staat met andere functies.

Voor een omvorming van bestaande struiken, puur uit oogpunt van bloei, gaan ook de natuurwaarden die de struiken nu al hebben voor vogels en dieren meespelen. Daarom is er geen actief omvormingsbeleid voor struiken en bomen. Wel kan bij nieuwe aanleg het accent worden gelegd op soorten met bloei.

De natuur- en landschapzone omvat die locaties in het openbaar groen, waar de ruimte is om daadwerkelijk inheemse beplanting en natuurlijke milieus te ontwikkelen. In de evaluatie van het GSP 1997 werd al duidelijk dat er weinig plaatsen zijn waar genoeg ruimte is om natuurlijke beplantingen te ontwikkelen. In veel gevallen zijn er beperkende invloeden vanuit de omgeving, zeker als er woonbebouwing grenst aan het openbaar groen. Voor de uitbreiding van natuurlijk groen is aankoop van gronden een te onderzoeken optie. Hier komen de dijken in beeld, als structurelementen voor de natuur binnen en

buiten de bebouwde kom in Borsele. Mede door de problematiek rond de bestemming en de status van de beplantingen binnen de kom wordt een actief aankoopbeleid van dijken voorgesteld.

In de ruimtelijke uitwerking per kern wordt een “kanskaart biodiversiteit” opgenomen, waarop de mogelijkheden voor een structurele toename staan vermeld.

De uitvoering van de voorstellen loopt voor een klein deel parallel aan het herinrichtingsprogramma wegen en rioleringen. Het grootste deel ligt binnen het huidige areaal openbaar groen. Hiertoe zal een eigen voorziening worden gevraagd en worden nieuwe financieringsbronnen gezocht.

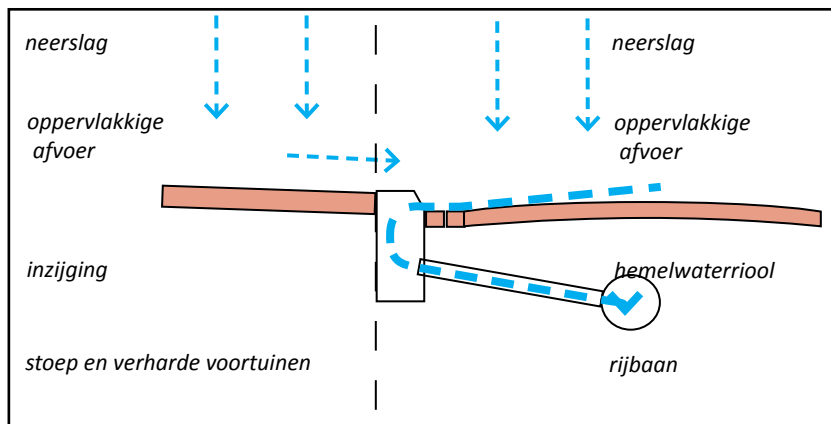
2.3.2 Opvangen effecten klimaatverandering

▲ *door bloemenweides te omgeven door een strook gazon ontstaat een betere inpassing in de directe woonomgeving*

In de directe leefomgeving neemt het verhard oppervlak de laatste jaren toe. Dit proces speelt zowel in de openbare ruimte als in de particuliere tuinen. Vaak is de reden voor het verharden praktisch, het vergt minder onderhoud dan groen, of de ruimte is nodig voor verkeersbewegingen of parkeren.

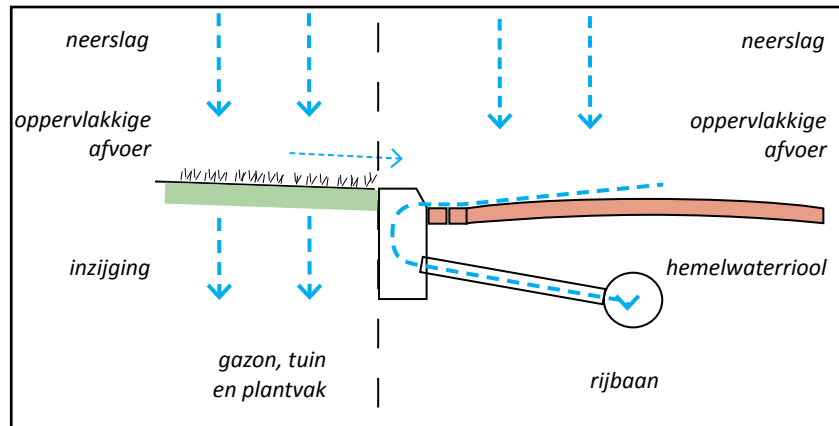
Verhard oppervlak, en met name de meer gesloten varianten asphalt, tegels en straatstenen, zorgt voor een snelle en oppervlakkige afvoer van regenwater, waardoor bij (groter wordende) neerslagpieken de capaciteit van het rioolstelsel extra wordt belast (zie figuur 1). Ook een dakoppervlak is in dit opzicht als een hard, en snel afvoerend vlak te beschouwen. Een groen of oppervlak geeft het regenwater de gelegenheid om daar waar het valt te worden opgenomen in de bodem (inzijging). Dit is weergegeven in figuur 2. Slechts bij extreme regenval

▲ figuur 1: principe inzijging en afvoer hemelwater stoep versus verhard oppervlak. verharde voortuinen zorgen voor een extra belasting van het riool. De natuurlijke inzijging is minimaal

gaat het water ook via een groen oppervlak oppervlakkig afstromen. Naast groen hebben ook sommige verhardingen waterdoorlatende eigenschappen, zoals grind, losse schelpen of grasbetonstenen.

Het groener maken van het bodemoppervlak levert dus een bijdrage aan een natuurlijke neerslagopname van de bodem. Het groener maken kan door kritisch te kijken naar het nut en de noodzaak van verhard oppervlak. Met name als er sprake is van incidenteel gebruik gedurende de dag, of wanneer de verharding slechts deels wordt bereden kan een omvorming naar groene verharding of beplanting over-

▲ *figuur 2: principe inzijging en afvoer hemelwater gazon/tuin versus verhard oppervlak. Groen oppervlak laat het regenwater in de bodem inzijgen.*

wogen worden. Belangrijk aandachtspunt is wel dat de beheersbaarheid en functionaliteit van de openbare ruimte goed blijft. Omvorming van verharding naar groen moet niet leiden tot meer snippergroen of tot ingewikkeld en intensief maai-beheer. De mogelijkheden voor vergroening van de verhardingen worden in de groenstructuurplannen weergegeven op een kanskaart waterhuishouding.

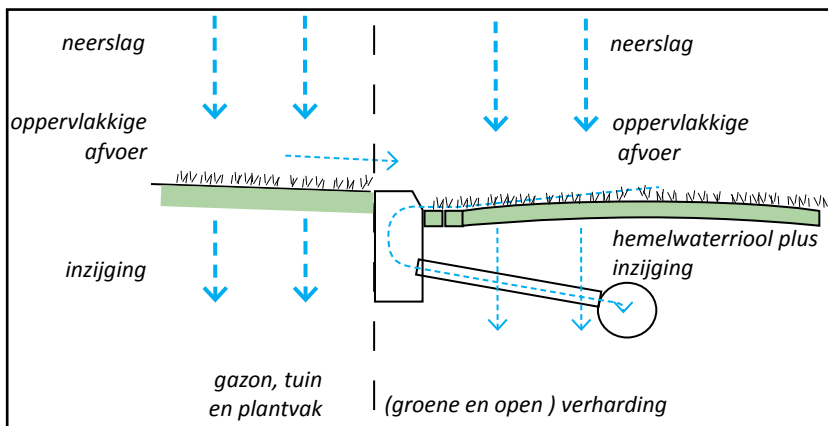
Stimulering groene voortuinen

De bewoners kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan een betere waterhuishouding door de tuinen en met name de voortuinen niet te voorzien van gesloten verharding. De voortuinen zijn in de meeste gevallen onder afschot gelegd naar de stoepen, waardoor in geval van een gesloten verharding dit water direct de capaciteit van het riool belast. Zowel een groene inrichting als het gebruik van waterdoorlatende verharding dragen bij aan een betere waterhuishouding. In de komende planperiode worden de mogelijkheden voor stimulering van groene voortuinen onderzocht, in samenwerking met het beleidsveld riolering.

Naast het omvormen van verharde oppervlakken in groen oppervlak kan het openbaar groen mogelijk ook een rol spelen als infiltratiepunt voor naastgelegen verharde oppervlakken. In dat geval wordt het afstromende water eerst via de groenstrook geleid vóórdat het in een rioleringsstelsel wordt opgenomen. Dit is het principe van de “wadi” of droogvallende laagte en is weergegeven in figuur 3.

▲ kansenkaart klimaatadaptatie: waar ligt ruimte voor groene verharding

▲ figuur 3: principe inzijging en afvoer hemelwater gazon/tuin versus groene of open verharding. Groen oppervlak en groene verharding laten het regenwater in de bodem inzijgen.

Het omgaan met een veranderend klimaat is een problematiek die breder is dan het openbaar groen. In dit opzicht is het groenbeleid volgend op het beleid van waterhuishouding en ruimtelijke ordening.

In het Groenstructuurplan ligt het accent op het verminderen van het verhard oppervlak in de openbare ruimte. De gemeente geeft hiermee het goede voorbeeld.

In het Groenstructuurplan wordt onderzocht hoe een vergroening van het oppervlak kan worden bereikt en gestimuleerd. Als referentie wordt het areaal te onderhouden openbaar groen en verhardingen gehanteerd zoals bij aanvang van het GSP is vastgelegd (0-meting). De

voorstellen met betrekking tot het openbaar groen worden in de ruimtelijke uitwerkingen per kern verwerkt tot een “kansenskaart klimaatadaptatie”.

De uitwerking van de kansenskaarten geschiedt in samenhang met het beleidsveld waterhuishouding en de afdeling ruimtelijke ontwikkeling.

Rol van bomen

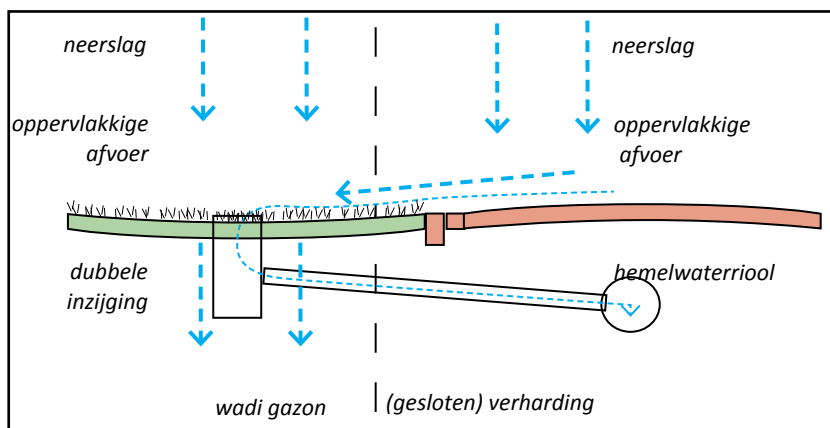
Bomen en openbaar groen hebben een rol in het microklimaat van een stad of dorp. De stenen oppervlakken van wegen, gebouwen en daken warmen sneller op dan de groene omgeving, waardoor op hete dagen de temperatuur in een stenige omgeving 10 tot 15 graden hoger kan liggen dan in een groene omgeving. Dit effect wordt hittestress genoemd.

Bomen hebben door hun schaduwwerking en verdamping juist een verkoelend effect op het microklimaat. Groene planten zuiveren bovendien de lucht van fijn stof en schadelijke stoffen (o.a. ozon). Momenteel neemt de gemeente Borsele deel aan het project SAS+ (Samenwerking Afvalwaterketen Zeeland). Onderdeel hiervan is een onderzoek naar de mate van hittestress in landelijke gebieden. De vraag is of hittestress ook relevant is op het Borselse leefklimaat in de directe woonomgeving. Op enkele plaatsen in de gemeente worden metingen verricht.

Bij een ambitie om het groene areaal en het aantal bomen te laten groeien hoort ook een visie op de kwantificering en meting daarvan. De tussentijdse evaluatiemomenten van het GSP (twee maal in de

▲ *steeds vaker en heftiger buien*

▲ *figuur 5: principe gecombineerde inzijging verharding en plantvak in wadi. Wadi verminderd capaciteitsvraag riool en zorgt voor meer natuurlijke inzijging.*

planperiode van 20 jaar) worden als meetpunten voor het bereiken van de doelstellingen gebruikt. In de praktijk komt het natuurlijk ook voor dat groenoppervlak juist wordt verhard, of bomen worden geroid, omdat dit om functionele redenen noodzakelijk is.

Blijkt dat bij een evaluatiemoment de doelstellingen niet worden gehaald dan wordt een compensatieplan gemaakt om de achterstand op te lossen. Er wordt geen specifiek compensatiebeleid per individuele ontwikkeling gevoerd.

2.3.3 Onkruidbeheer

▲ *kansenkaart klimaatadaptatie: waar ligt ruimte voor inzijging regenwater in het openbaar groen*

Om de negatieve invloed op onze leefomgeving te verminderen hebben we in ons land afgesproken om geen chemische onkruidbestrijdingsmiddelen meer te gebruiken. Dit betekent dat sinds 2016 er niet meer gespoten wordt op verhardingen, maar dat ongewenste kruiden mechanisch en thermisch worden verwijderd. In de toekomst volgt een volledig verbod op de toepassing van chemische middelen in het onderhoud van het openbaar groen.

Momenteel is een proeffase in uitvoering, die in 2017 is geëvalueerd. Daar waar het nieuwe onkruidbeheer gevolgen heeft voor de uitstraling en kwaliteit van de buitenruimte zal dit worden meegenomen in het Groenstructuurplan. Mogelijk is er aanleiding om het beheer te zoneren, dan wel aan te passen naar een maaibeheer (b.v. doorgroei-stenen). De uitkomsten van de proefperiode worden t.z.t. geïmplementeerd in het GSP.

2.3 Algemene beleidslijn 2018-2038:

- *overname uitvoeringsprogramma biodiversiteit*
- *actief omvormen naar beplantingen met meerwaarde voor insecten binnen bestaand areaal.*
- *omvormen verhardingen naar groene verhardingen binnen bestaand areaal*
- *stimuleren particulieren in beleid biodiversiteit gemeente*
- *aansluiten/ ondersteunen beleid waterbeheer en duurzaamheid*
- *beleid onkruidbeheer aanpassen a.h.v. evaluatie pilot 2017*

Opname in ruimtelijke uitwerking per kern :

- *in kaart brengen kanslokatie biodiversiteit*
- *in kaart brengen kanslokatie te vergroenen verhardingen, relatie onkruidbeheer*
- *in kaart brengen kanslokatie waterberging openbaar groen*

Separate uitwerking :

- *onderzoek subsidiemogelijkheden vergroening voortuinen*

2.4 OPGAVE: CREËREN DRAAGVLAK, PARTICIPATIE, IMPLEMENTATIE

Doelstelling:

- De betrokkenheid en waardering van bewoners bij het groen in de directe woonomgeving te vergroten.
- Goede implementatie groenbeleid in de praktijk; betrokkenheid buitendienst vergroten, integratie planvormingsproces verbeteren.

2.4.1 Draagvlak creëren bij bewoners

De waardering van groen en openbaar groen verschilt per inwoner. Waar voor de één de buitenruimte niet groen genoeg kan zijn, is de ander meer gesteld op een praktisch verhard oppervlak.

In de afgelopen jaren zijn regelmatig klachten binnen gekomen over het openbaar groen, met name gericht op hinder die het groen ople-

▲ bewoners verschillen in hun houding ten opzichte van (openbare) beplanting

vert voor het eigen perceel of woning. De indruk bestaat dat bewoners willen sturen in de keuze en standplaats van het groen, om daarmee eventuele hinder op het eigen perceel te voorkomen. Een belangrijke uitdaging voor het Groenstructuurplan is om weerstand tegen het openbaar groen om te buigen naar het zich eigen maken en het “omarmen” van het groen. Een deel van de “hinder” kan worden weggenomen door goede en duurzame standplaatsen voor het openbaar groen te voorzien. Een duurzame standplaats betekent bijvoorbeeld dat er voldoende groeiruimte is, wortelopdruk wordt voorkomen en dat het juiste beplantingstype wordt toegepast. Duurzame standplaatsen zijn reeds beschreven hoofdstuk 2.2.

Daarnaast wordt in het basisdocument beschreven hoe bewoners daadwerkelijk meer invloed op de inrichting van het openbaar groen in de woonomgeving kunnen krijgen. Keuze in het ontwerp en participatie zijn hierbij de twee sleutelbegrippen.

2.4.1.1 Maatwerk bij inrichting directe woonomgeving

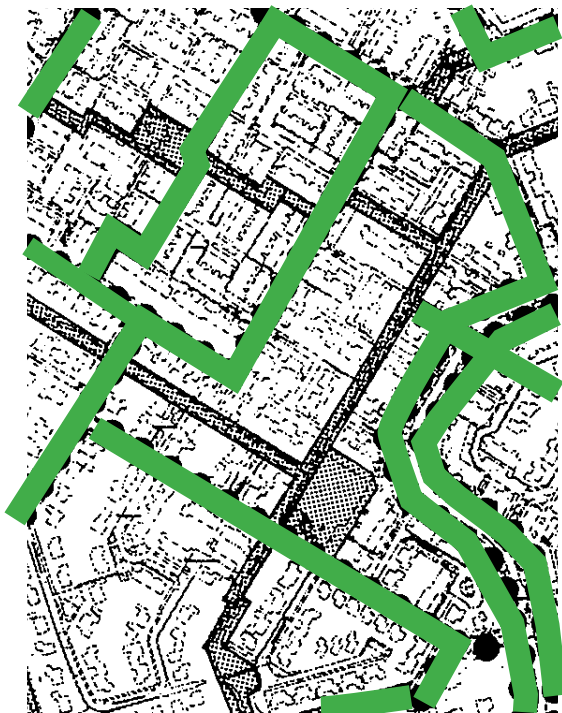
Het belang van het openbaar groen voor het dorp is niet overal even groot. In het Groenstructuurplan wordt aangegeven welke groene onderdelen essentieel zijn voor het dorpskarakter en de ecologische structuur. Dit zijn de groene hoofdstructuren, die in de ruimtelijke uitwerkingen voor elk dorp worden aangeduid. Naast de essenties zijn er ook bijzaken. Dit zijn de overige beplantingen in het dorp of ook wel de nevenstructuren. Deze zijn van belang voor de uitstraling van een straat en de individuele woning .

In het nieuwe Groenstructuurplan wordt voorgesteld om de hoofd en nevenstructuur meer inhoud te geven, zowel in de aard en samenstelling van de beplanting als ook in de wijze waarop deze in overleg met het dorp en de bewoners tot stand komt.

De hoofdstructuur omvat de beplantingen die het groene dorpsbeeld bepalen en dragen. De aard en omvang van de hoofdstructuur wordt beschreven en deze ligt vast voor de planperiode van het GSP.

De hoofdstructuur wordt niet aangepast op basis van individuele wensen van bewoners, maar in dit opzicht steeds op dorpse schaal gezien.

In het nieuwe GSP worden de nevenstructuren niet verder uitgewerkt in aard en omvang. Dit betekent dat deze beplantingen op basis van de individuele wensen, in overleg met de betrokken bewoners tot

HOOFD GROENSTRUCTUUR:

- bewoners actief betrokken bij opstellen GSP via informatieavonden en dorpsraad, gemeente ontwerpt en beheert.
- betere omschrijving aard en status
- geen verhuur of verkoop

NEVEN GROENSTRUCTUUR:

- bewoners betrokken op straatniveau
- bewoners mede bepalend voor inrichting aan de hand van menugestuurde keuze/kaders.
- trefwoorden: maatwerk, flexibel
- beleid door gemeente vertaald in menu's
- mogelijkheid tot aankoop
- mogelijkheid overeenkomsten, participatie

▲ *schema, status hoofd- en nevgroenstructuur*

stand komt. Voorgesteld wordt om dit per straat uit te werken, waarbij zowel de omvang, als het type beplanting op basis van een keuzelijst wordt bepaald. De gemeente is coördinerend en stelt de lijst/ kaart met keuzemogelijkheden op. De gemeente kan op deze wijze ervoor zorgen dat het beleid t.a.v. duurzame groeiplaatsen ook in de nevenstructuur wordt doorvertaald.

Het inrichtingsplan van de nevenstructuren wordt als bijlage bij het GSP vastgelegd voor een periode van 7 jaar, gekoppeld aan de tussentijdse evaluaties van het GSP. Veranderingen/ verzoeken in de nevenstructuur worden steeds in overleg met de bewoners van de straat behandeld en gecommuniceerd.

▲ *buitendienst betrekken in team opstelling groenstructuurplannen*

2.4.1.2 Participatie

Momenteel zijn er diverse mogelijkheden voor participatie van bewoners in het openbaar groen. Deze mogelijkheden blijven ook in het nieuwe Groenstructuurplan beschikbaar. Participatie in het openbaar groen is onder voorwaarden mogelijk voor het openbaar groen buiten de hoofdstructuur. De opstelling van de contracten geschiedt in samenspraak met de afdeling grond en economie.

Verkoop/ gebruiksovereenkomst

Onder voorwaarden kunnen delen van een plantsoenvak worden verkocht of verhuurd aan particulieren, bijvoorbeeld ter vergroting van de eigen tuin. Verzoeken hiertoe worden van geval tot geval bezien.

De volgende zaken worden betrokken bij de beoordeling van een verzoek:

- geldende bestemmingsplan regels
- ligging buiten de hoofdgroenstructuur
- ligging van kabels en leidingen
- de bestemming van de grond blijft: groen
- plaatsing van schuttingen en tuinhuisjes binnen de zone.
- uitstraling naar de buurt, openbare ruimte. Er wordt in overleg een passende groene erfgrens bepaald, welke door de bewoners wordt onderhouden.
- er wordt een contract opgesteld waarin de wederzijdse verplichtingen worden vastgelegd

Gemeentelijke beplanting op particuliere gronden

In bestaande situaties, maar ook in nieuwe ontwikkelingsplannen kan er voor worden gekozen om bomen te planten op particuliere gronden. Op basis van een contract met een instandhoudingsverplichting kan hiermee een groen beeld ontstaan in de openbare ruimte, zonder dat de gronden in eigendom zijn van de gemeente. De contracten hiervoor worden per ontwikkeling, op basis van maatwerk, opgesteld. Algemene uitgangspunten bij dergelijke constructies zijn:

- in principe geen hoofdstructuren. (deze in eigendom gemeente houden)
- het onderhoud wordt verzorgd door de particulier eigenaar

▲ *participatie: onderhoud en aanleg plantsoenvak door aanwonenden*

- de beplanting in juridisch opzicht eigendom van de particulier
- snoeionderhoud door de gemeente kan eventueel in het contract worden betrokken
- de instandhoudingsverplichting wordt gekoppeld aan de koopakte van het object.
- ter stimulering van het groene beeld kan de gemeente overwegen het plantmateriaal en eventueel ook de aanleg van de beplanting te verzorgen.

Zelf onderhouden/ inrichten openbare beplanting

In het kader van het Uitvoeringsprogramma Biodiversiteit is een mogelijkheid opgenomen om op vrijwillige basis gemeentelijke plantsoenvakken door aanwonenden te laten beplanten en te beheren. Deze regeling kan aanvullend van toepassing zijn op het de gemeentelijke ambitie om zelf actief gazons om te vormen naar meer insectenvriendelijke beplantingen. (zie hoofdstuk 2.3)

Ook hier wordt met de initiatiefnemer(s) een contractje afgesloten, waarin opgenomen:

- de onderhoudswijze van de beplanting
- het toe te passen sortiment
- de bijdrage in de kosten voor de aanleg
- bij beëindiging van het onderhoud door de initiatiefnemer wordt het vak weer omgevormd tot een beheergroep conform de groenzonering, ter beoordeling door de gemeente.

De modellen voor de contracten worden in samenwerking met de afdeling grond en economie opgesteld. Van de hierboven genoemde participatievormen wordt in de bijlage een modelcontract opgenomen, die als basis dient voor de komende planperiode. De modelcontracten worden bij de tussentijdse evaluaties van het GSP zo nodig bijgewerkt. Doel is om te leren van onvolkomenheden en ontbrekende elementen in de contracten en deze in de tijd steeds completer te maken.

2.4.2 Afstemming planvorming- praktijk

De opgave waar het nieuwe Groenstructuurplan voor staat is naast inhoudelijk ook procesmatig van aard. In het GSP 1997 zijn al de lijnen uitgezet voor een goede implementatie van het openbaar groen in de planvorming voor de openbare ruimte. In de nieuwe ruimtelijke plannen na 1995 is het openbaar groen al duidelijk meer “gestructureerd” aanwezig. De ingezette koers kan worden gecontinueerd, waarbij er voor de huidige knelpunten extra aandacht is.

De afstemming tussen de voorstellen in het Groenstructuurplan en de uitvoering in de praktijk kan verder worden verbeterd door de leidraad openbare ruimte aan te vullen met een meer uitgebreide paragraaf openbaar groen. Nu zijn slechts enkele beplantingstypen en aspecten in de leidraad opgenomen. In het basisdocument worden voor alle beheergroepen duidelijke richtlijnen voor beheer en aanplant geformuleerd.

2.4.3 Implementatie voorstellen uit GSP in buitendienst

De buitendienst wordt nauw betrokken bij de opstelling van het groenstructuurplan. Enerzijds om de aanwezige kennis en kunde uit de borselse praktijk te kunnen benutten voor het beleid, maar ook om draagvlak te creëren bij de medewerkers die het beleid in de praktijk ten uitvoer gaan brengen.

Gestart is met het bediscussiëren en vastleggen van een nieuwe referentie of 0-meting van de werkzaamheden aan het openbaar groen. Dit is in 2016 gedaan en heeft geleid tot een actuele weergave van de reguliere jaarlijkse onderhoudswerkzaamheden aan het openbaar groen anno 2016.

Doel van deze sessies is om het onderhoud aan de beplantingen voor de gehele gemeente uniform en volgens de in overleg bepaalde maatregelen uit te voeren. De uniforme werkpakketten zijn vastgelegd in bijlage 1, en zijn vanwege de omvang in een separaat rapport weergegeven. De werkpakketten staan aan de basis voor kostencalculaties van het groenstructuurplan en geven dan de uitgangssituatie weer.

Voorgesteld wordt om de inhoudelijke discussie over het onderhoud in de praktijk regelmatig terug te koppelen met het beleid. De terugkoppeling kan in principe parallel lopen aan de evaluatiemomenten van

▲ *de buitendienst wordt nauw betrokken bij het groenbeleid*

het Groenstructuurplan in 2023 en 2030. Een bijzondere terugkoppeling is de implementatie van de proef met het mechanisch onkruidbeheer in 2017.

Ook zijn enkele enthousiaste medewerkers van de buitendienst betrokken bij de opstelling van het GSP.

2.4 Algemene beleidslijn 2018-2038:

- bij nevenstructuur openbaar groen meer keuzevrijheid bewoners.*
- overleg op basis straatniveau*
- continuering borging groene expertise in planproces*
- actief betrekken buitendienst in planproces*

Opname in ruimtelijke uitwerking per kern :

- uitwerken kaart hoofd- en nevenstructuur*

Separate uitwerkingen:

- opstellen en up to date houden van modelcontracten verkoop/verhuur/participatie met bewoners*

2.5 OPGAVE: FINANCIËLE BEHEERSBAARHEID

Doel

- De ambities en doelstellingen van het GSP financieel mogelijk maken
- Inzichtelijk maken van investeringen en beheerkosten, op basis van vooraf bepaalde referentie

In financieel opzicht is er in het Groenstructuurplan een onderscheid te maken in investeringskosten en beheerkosten. De investeringskosten zijn de maatregelen in het terrein, die te maken hebben met nieuwe aanleg, of bijvoorbeeld het omvormen van beplantingen om meer biodiversiteit te creëren. De beheerkosten zijn de (jaarlijks terugkerende) onderhoudskosten aan de beplanting.

2.5.1 Investeringskosten

De ambities in het Groenstructuurplan vergen enerzijds investeringen en hebben anderzijds gevolgen voor het te voeren beheer. Het groenstructuurplan 1997 kende een duidelijke financiële doelstelling: investeren in kwaliteitsverhoging gekoppeld aan een kostenbesparing in het beheer. Deze doelstelling kon deels worden gerealiseerd doordat er middels de ingestelde groenzonering een flinke slag gemaakt is in het sturen van kostenintensieve beplantingen naar de centrumgebieden, en het vereenvoudigen van de beplantingen daarbuiten. Daar waar de voorstellen uit het GSP 1997 zijn doorgevoerd is ook een optimalisatie in het beheer gerealiseerd.

De ambities van het Groenstructuurplan worden financieel inzichtelijk gemaakt bij de opstelling van de ruimtelijke uitwerkingen per dorpskern.

In eerste instantie wordt de jaarlijkse storting in de voorziening groen aangesproken voor het realiseren van planvoorstellen uit het Groenstructuurplan. Indien de voorziening voor bepaalde projecten niet toereikend is zal een apart investeringsvoorstel aan de gemeenteraad worden overlegd. Met betrekking tot de voorstellen voor biodiversiteit en waterhuishouding is er ook samenwerking mogelijk met de beleidsvelden milieu, riolering en waterhuishouding als het gaat om de financiering van planvoorstellen.

Daarnaast wordt onderzocht, in hoeverre er externe ontwikkelingen betrokken kunnen worden bij de realisatie van de planvoorstellen. bijvoorbeeld als er gezocht wordt naar groene compensatie voor een ruimtelijke ingreep elders in de gemeente.

2.5.2 Beheerkosten

In de afgelopen planperiode zijn in het groenbeheer ook de gevolgen van het langzaam veranderende klimaat zichtbaar aan het worden. Er is bijvoorbeeld een extra schoffelbeurt per jaar nodig om de toegenomen groeisnelheid van het onkruid de baas te kunnen. Daarnaast is er in Nederland afgesproken om het onkruidbeheer op verhardingen niet meer chemisch, maar mechanisch uit te voeren. In 2017 zal het verbod op het gebruik van chemische middelen worden uitgebreid met de toepassing in en op plantsoenen. Dan is ook het spuiten in plantvakken niet meer toegestaan.

Bovengenoemde ontwikkelingen impliceren een verhoging van de kosten van het groenbeheer, onafhankelijk van de aanwezige groenstructuur. Het onkruidbeheer op verhardingen middels een niet chemische methode is momenteel in een proefstadium. De resultaten van de proef en ook de eventuele financiële gevolgen worden na 2017 geëvalueerd .

0-Meting

In het voorjaar van 2016 is in overleg met de voormannen van de buitendienst het werkelijk uit te voeren onderhoud aan de verschillende beplantingen vastgelegd. De basis van deze 0-meting was het pakket aan maatregelen zoals dat in 2012 is gehanteerd. Bij geconstateerde verschillen in de uitvoering tussen de groenploegen is in overleg één eenduidige frequentie of aanpak bepaald.

Bij het bepalen van de 0-meting is rekening gehouden met het hantieren van een extra schoffelbeurt als gevolg van het veranderd klimaat in de afgelopen 10 jaar. Ook het gebruik van chemische middelen is niet meer in de werkpakketten van de 0-meting opgenomen.

Voor het onkruidbeheer op verhardingen is een eerste voorstel opgenomen, op basis van een niet chemisch onkruidbeheer. Afhankelijk van de resultaten van de pilot zal dit beheer mogelijk nog worden aangepast na 2017.

Het beheer conform de 0-meting , in combinatie met de areaalopname d.d. september 2016 vormt het ijkpunt voor de kostencalculaties van het GSP.

In zijn algemeenheid blijft aandacht voor de ontwikkeling van de beheerlasten in relatie tot het gewenste kwaliteitsniveau belangrijk. Het instrument van de groenzonering, met de daar aan gekoppeld beplantingstypen blijft een goed middel om hier te kunnen sturen. De groenzonering wordt in een nieuw GSP kritisch getoetst.

Naar verwachting is een algehele kostenreductie in het beheer van het openbaar groen in de komende planperiode niet haalbaar, omdat genoemde kostenverhogende ontwikkelingen in het onkruidbeheer als het ware opgelegd zijn door landelijke afspraken en een veranderend klimaat.

Onderhoudsvoorziening openbaar groen

Er is momenteel geen koppeling tussen het areaal groen en de onderhoudsvoorziening.

Het areaal groen wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van de wijzigingen in het terrein en verwerkt in het groenbeheersysteem. Daarnaast is het onderhoud aan de beplantingen tot op de maand nauwkeurig in arbeid- en machine-uren beschreven.

Omdat de benodigde gegevens in feite voorhanden zijn en jaarlijks worden geactualiseerd, wordt voorgesteld om de onderhoudsvoorziening groenbeheer op jaarbasis te koppelen aan de meest actuele gegevens. Meer of minder groenareaal heeft dan logischerwijs ook invloed op de voeding van de voorziening. De koppeling is ook van groot belang voor het betrekken van de buitendienst bij de planvoorstellen van het GSP. Zij weet dan, dat het onderhoudsbudget is afgestemd op de praktijksituatie.

Net als tijdens de vorige planperiode gebeurd is, wordt voorgesteld om tijdens de planperiode het GSP twee maal tussentijds te evalueren waarbij ook de kostenbeheersing wordt meegenomen.

Om de voorziening onderhoud openbaar groen goed te kunnen afstemmen op een steeds groeiend areaal worden deze aan elkaar gekoppeld. Het groenbeheersysteem kan op eenvoudige wijze voorzien in de juiste referentiegegevens.

2.5 Algemene beleidslijn 2018-2038:

- investeren in biodiversiteit en ruimtelijke kwaliteit op basis voorstellen GSP.*
- onderhoudsvoorziening groenbeheer op jaarbasis koppelen aan fysiek areaal openbaar groen op basis OBSRV.*
- 0-meting werkpakketten ijkpunt groenbeheer bij aanvang GSP, in combinatie met areaalopname februari 2017*

Opname in ruimtelijke uitwerking per kern :

- inzichtelijk maken investeringskosten planvoorstellen*
- inzichtelijk maken gevolgen reguliere beheerkosten planvoorstellen*

Uitwerking in hoofdstuk 3:

- onderbouwing eenheidsprijzen groenbeheer*

Separate uitwerking:

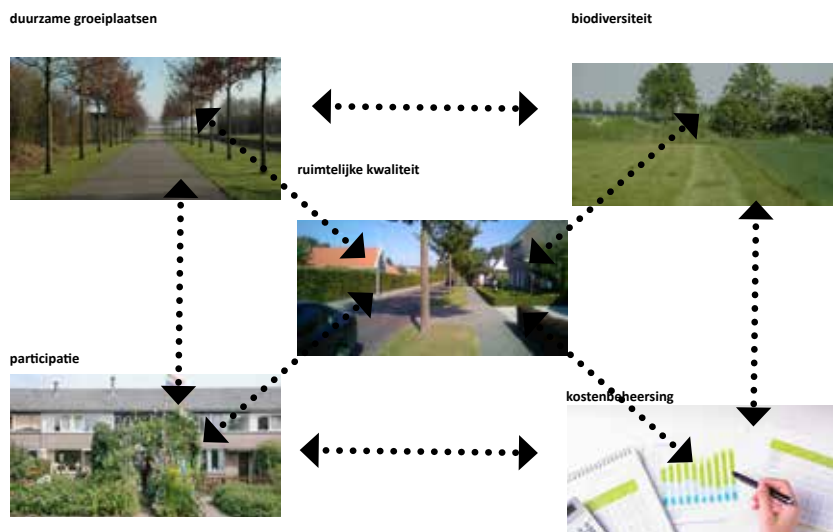
- onderzoek naar externe financiering planvoorstellen GSP*

2.6 SYNERGIE

Een toegevoegde doelstelling van het Groenstructuurplan is om de afzonderlijke doelen elkaar te laten versterken.

De doelstellingen hebben elk betrekking op een eigen thema. Als toegevoegde doelstelling wordt een synergie of versterkend effect beoogd tussen de afzonderlijke doelen. Een toename van de biodiversiteit gaat bij voorkeur samen met een hogere ruimtelijke kwaliteit. Meer invloed van de bewoners levert tevens een bijdrage aan de biodiversiteit en duurzame groeiplaatsen etc..

Deze doelstelling wordt met name in de ruimtelijke uitwerkingen per kern vorm gegeven, door de kansen die uit de verschillende opgaven volgen in gecombineerde planvoorstellen te laten uitmonden.

▲ *synergie tussen de afzonderlijke doelen*

2.7 OVERIGE THEMA'S UIT STARTNOTITIE

2.7.1 Ziekten in beplanting

Van tijd tot tijd steken in de beplanting ziekten en plagen de kop op die ook in het openbaar groen flink kunnen huishouden. Was het in 1997 nog voornamelijk de iepziekte en het bacterievuur, anno 2016 zijn daar de kastanjabloedingsziekte, essentaksterfte en de eikenprocessierups bijgekomen.

▲ *essentaksterfte*

De Iep is inmiddels aan een gestage terugkomst bezig. Dit is toe te juichen vanuit het Zeeuwse openbaar groen, omdat de boom één van de weinige soorten is die zeewindbestendigheid combineert met een lange levensduur en een fraaie verschijningsvorm.

De aanplant van inheemse kastanjes en essen lijkt momenteel niet verstandig en de kans bestaat dat nog grote delen van de soort gaan uitvallen. Ziektes in (boom)beplantingen blijken echter niet alle bomen aan te tasten. Voorgesteld wordt om met ziektegevoelige soorten terughoudend te zijn bij de nieuwe aanplant, maar geheel uitsluiten is niet nodig. De terughoudendheid bestaat uit:

- geen grotere groene structuren aanbrengen met ziektegevoelige soorten, zoals hele straten, dijkvakken etc.
- bij voorkeur niet in hoofdstructuren
- wel blijven aanplanten op kleine schaal

Het gaat bij aanvang van het Groenstructuurplan om de volgende soorten:

- Ulmus soorten en cultivars, m.u.v. nieuwste resistente vormen ("New Horizon", Fladderiep)
- Aesculus soorten en cultivars (paardekastanje)
- Fraxinus excelsior en cultivars (gewone es)

Het blijft moeilijk te voorspellen of een boom of beplantingssoort ook in de toekomst ziektevrij blijft. Zo lijkt de verspreiding van de eikenprocessierups binnen de gemeente mee te vallen. Het geeft in ieder geval aanleiding om de eik voorlopig niet op te nemen in het lijstje met terughoudend gebruik.

In zijn algemeenheid is het hanteren van variatie in het sortiment een goed middel om massale negatieve effecten van ziekten te beperken. Een gevarieerd beplantings assortiment is bovendien ook uit oogpunt van biodiversiteit waardevol.

2.7.1 Algemene beleidslijn 2017-2037:

- *terughoudend gebruik van ziektegevoelige soorten*

2.7.2 Relatie met Landschapsbeleidsplan,

In het Landschapsbeleidsplan (2003) wordt onder meer het beleid ten aanzien van de beplantingen in het buitengebied vastgelegd. De dijken met daarop opgaande beplantingen of bloemrijke bermen vormen linten in het landschap, die op sommige plaatsen ook in de woonkernen doordringen.

Als een (beplante) dijk in een woonkern doorloopt, is het ook voor het dorp een groen structurelement van betekenis.

De grens tussen het Groenstructuurplan en het Landschapsbeleidsplan is in principe de bebouwdekom grens. Door de groei van de kernen komen in de loop van de tijd beplantingen en erven uit het buitengebied binnen de bebouwde kom te liggen. Het is niet vanzelfsprekend dat het landschapsbeleid is afgestemd op het beleid binnen de komgrens. Dit zou gezien de overgangen tussen landschap en dorp en het voorkomen van overeenkomstige elementen (dijken en erven) wel te verwachten zijn. De dijken zijn vaak in eigendom van particulieren of natuurbeherende instanties. Het is nu mogelijk dat waardevolle en in het Landschapsbeleidsplan beschermde dijkbeplantingen hun beschermde status verliezen als de dijk binnen de komgrens komt te liggen.

Een goede verankering in de groenstructuur zou het belang van de dijken kunnen onderstrepen, eventueel met een gekoppeld stimulerend beleid ten aanzien van beplanting. Dit is behandeld in hoofdstuk 2.1 .

▲ *dijkbeplantingen vormen vaak een grensvlak tussen bebouwde kom en landschap*

Een apart onderdeel vormen de dorpsbossen. Deze liggen bijna allemaal in het buitengebied en vallen daarmee onder de boswet. Een herziening van de komgrens boswet is in de maak, waarbij er een keuze mogelijkheid bestaat voor de gemeente om de bossen binnen de bebouwde kom te brengen. Gezien de gewenste koppeling met de komgrens voor verkeer ligt deze keuze voor de hand.

De bescherming die de boswet geeft voor het areaal bos zou, indien het bos binnen de komgrens wordt opgenomen, in de APV kunnen worden vastgelegd. Dit is momenteel niet het geval omdat de APV is toegespitst op (solitaire) boombeplantingen.

De verschuiving van de bossen naar binnen de kom vergt een nadere studie naar de gewenste juridische status, dit wordt in samenhang met de status van hoofdgroenstructuur en waardevolle bomen opgepakt, separaat aan het GSP.

2.7.2 Algemene beleidslijn 2018-2038:

- *borging afstemming groene overgangen dorpen en buitengebied*
- *voortzetten beschermde status bossen in APV*

Separate uitwerking:

- *onderzoek naar afstemming APV en boswet*

2.7.3 Relatie met bestemmingsplannen

In de meeste bestemmingsplannen wordt het openbaar groen aangeduid als “groen”. Onder deze groenbestemming worden dan alle elementen uit de openbare ruimte gevat. De bestemming groen legt beperkingen op voor ontwikkelingen anders dan groen, maar over de status en aard van de groene elementen zelf wordt in het bestemmingsplan weinig geregeld. Een uitzondering vormen een aantal waardevolle haagbeplantingen in de kernen Baarland en Nisse. Deze hebben in de bestemmingsplannen een beschermde status.

In de gemeente zijn op een aantal lokaties problemen aanwezig met betrekking tot de groeiruimte en omvang van de landschappelijke inpassing middels groengordels. Daar waar in het buitengebied normen gehanteerd worden met betrekking tot de breedte en lengte van de

groene inpassing, ontbreken dergelijke normeringen binnen de kom. In de praktijk leidt dit tot weinig of niet ingepaste (bedrijfs)locaties, plus dat de beschikbare ruimte in eigendom van de gemeente veelal te krap is om enige vorm van opgaande beplanting te laten groeien en te beheren.

Belangrijk is om voor ontwikkelingen die een vorm van groene inpassing nodig hebben, deze ook te faciliteren. In de leidraad staan voor de verschillende beplantingsvormen minimale inrichtingseisen, inclusief maatvoering. Zowel bij het hanteren van groenstroken waarbij de gemeente eigenaar is, dan wel het realiseren van groen op particulier terrein is het maken van heldere contracten van belang, waarbij ook de beheersbaarheid van de beplanting wordt meegenomen. Het consequent hanteren van de inrichtingseisen bij nieuwe ontwikkelingen voorkomt de weinig fraaie en onbeheersbare inpassing van enkele bedrijfslokaties.

Bij andere thema's komt naar voren dat de behoefte aan status en een vorm van bescherming van openbaar groen een belangrijk aandachtspunt is. Met name de hoofdgroenstructuur zou in dit opzicht in aanmerking komen voor een hogere status in relatie tot overige groenelementen, die wellicht ook in het bestemmingsplan genoemd kan worden.

De vraag is echter of het bestemmingsplan het juiste instrument is om de status van openbaar groen vast te leggen. De bestemmingsplan-

▲ *knelpunt beschikbare ruimte en functie landschappelijke inpassing (Noordland, Heinkenszand)*

nen buitengebied en binnen de bebouwde kom worden op termijn vervangen door het omgevingsplan. Met het omgevingsplan wordt onder meer tot doel gesteld om de regelgeving zo beperkt mogelijk te houden. Een uitbreiding van de groenbestemmingen ligt dus niet voor de hand.

De rol van het bestemmingsplan als instrument om een bepaalde status aan de groenstructuur toe te kennen wordt onderzocht in samenhang met de thema's waardevolle bomen, boswet en de APV.

2.7.3 Algemene beleidslijn 2018-2038:

- *borging afstemming groene overgangen dorpen en buitengebied*
- *onderzoek naar rol bestemmingsplan in relatie tot hoofdstructuur openbaar groen*

Separate uitwerking:

- *onderzoek naar afstemming APV en boswet*
- *voorschriften aanleg en toepassing beplantingen in leidraad openbare ruimte*

2.7.4 Speeltuinbeleid

Het beleid op het gebied van speelvoorzieningen is vastgelegd in de nota speeltuinbeleid 2013-2023.

In dit document wordt geconcludeerd dat Borsele in principe ruim voldoende speelvoorzieningen heeft. Het aantal speeltoestellen is in sommige kernen zelfs boventallig. Voor de aanleg van nieuwe voorzieningen wordt aanbevolen om meer natuurlijke en informele terreinen te realiseren, waar gespeeld kan worden, zonder specifieke toestellen.

De speeltoestellen worden onderhouden door de speeltuinverenigingen. De toestellen worden door de gemeente aan de benodigde inspecties onderworpen. De groene inrichting en onderhoud van de speeltuinen wordt door de buitendienst verzorgd.

De ondergrond van speeltoestellen verschilt en bestaat uit zand, rubber tegels of zelfs geheel in kunstgras uitgevoerde speelterreinen. Voor de speeltuinen met toestellen is een trend naar meer volledig kunstgras ondergronden waarneembaar.

▲ ontwikkeling van meer speelnatuur

De trend naar kustmatige ondergronden versus natuurlijk spelen leidt dus tot een differentiatie in het uiterlijk en karakter van de speelmogelijkheden. Het is belangrijk om bij de inrichting de regelgeving goed in de gaten te houden: wat is een speeltoestel en wat is een speelaanleiding.

2.7.4 Algemene beleidslijn 2018-2038:

- *geen nieuwe toestellen indien de norm reeds is behaald*
- *streven naar meer natuurlijke speelaanleidingen en terreinen*
- *streven naar volledig kunststof ondergronden speeltuinen*

2.7.5 GVVP

In het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan 2014-2024 is het beleid voor de verkeersstromen tot 2024 opgenomen. De wegen in de gemeente zijn ingedeeld in een aantal categorieën, elk met een eigen snelheidsregime en bijbehorend wegbeeld. Het openbaar groen speelt een rol in dit wegbeeld en dat kan zowel knelpunten geven als kansen bieden.

In eerste instantie genereren de verschillende wegcategorieën een aantal randvoorwaarden ten aanzien van de wegbeplanting. Deze worden opgenomen in de leidraad openbare ruimte. Denk bijvoorbeeld aan doorzichthoogtes op hoekpunten en plantafstanden van bomen.

Beplanting kan een middel zijn om een gewenst verkeersremmend of geleidend effect te bereiken. Dit versterkt de functionaliteit van de beplanting en geeft de beplanting extra status en noodzaak.

2.7.5 Algemene beleidslijn 2018-2038:

- *richtlijnen opnemen in leidraad voor afstemming beplanting versus verkeer*

2.7.6 Wet Natuurbescherming

Op 1 januari 2017 is de Wet Natuurbescherming van kracht. De wet is in de plaats gekomen van de huidige Boswet, Natuurbeschermingswet en Flora en Faunawet. In relatie tot het GSP zijn er diverse raakvlakken met de wet. Deze hebben verband met de mogelijke hinder voor de fauna bij het uitvoeren van onderhouds- en aanlegwerkzaamheden in het openbaar groen. Daarnaast is de wet van toepassing op enkele dorpsbossen.

Voor het zorgvuldig omgaan met natuurwaarden bij onderhoudswerkzaamheden zijn gedragscodes opgesteld die, indien juist gehanteerd, de gevolgen voor aanwezige fauna en flora tot een minimum beperken. Een gemeente kan zich conformeren aan een dergelijke code en daardoor het aanvragen van ontheffingen vermijden. Het onderzoeken naar de haalbaarheid en wenselijkheid hiervan is een onderdeel van het groenbeleid.

Daarnaast kan het personeel worden getraind in het omgaan met flora en fauna in de praktijk van groenbeheer en planvorming. De trainingen van het personeel gaan van start in het voorjaar van 2017.

2.7.6 Algemene beleidslijn 2018-2038:

- *integreren Wet Natuurbescherming in de praktijk van aanleg en onderhoud openbaar groen*

Separate uitwerking:

- *onderzoek naar van toepassing verklaren van een gedragscode.*

2.8 OVERZICHT UITWERKINGEN GROENSTRUCTUURPLAN

In tabel 2.8.1 is per opgave samengevat welke onderdelen er in het basisdocument staan uitgewerkt, welke in de ruimtelijke uitwerkingsplannen per kern en welke separate uitwerkingen of onderzoeken er naast het Groenstructuurplan nodig zijn.

Tabel: 2.8.1 overzicht uitwerkingen Groenstructuurplan

hoofdstuk	naam	uitwerking in hoofdstuk 3 basisdocument en bijlagen
2.1	ruimtelijke kwaliteit	
		beschrijving legenda eenheden groenstructuurplankaart (opnemen na pilot Groenstructuurplan)
		beschrijving groenzonering en toe te passen beplantingstypen
2.1.1	woonwijken 1980-1995	
2.1.2	dijken	
2.1.3	bosachtige beplantingen	
2.1.4	waardevolle bomen	
2.2	duurzame standplaatsen	
2.3	inspelen op een veranderende leefomgeving	
2.4	participatie , implementatie	
2.5	financien	
		onderbouwing werkpakketten groenbeheer (0-meting)
		kentallen areaal openbaar groen juli 2016
		kentallen tijdbesteding openbaar groen juli 2016
2.7	overige thema's	
2.7.3	relatie met landschapsbeleidsplan	
2.7.4	relatie met bestemmingsplannen	
2.7.5	Speeltuinsonbeleid	
2.7.6	GVVP	
2.7.7	Wet Natuurbescherming	

uitwerking in ruimtelijke uitwerkingen per Kern	Separate uitwerkingen:
uitwerken kaart hoofd- en nevenstructuur	onderzoek naar beste instrumentarium bescherming hoofdgroenstructuur binnen de komgrens
dijken opnemen in hoofdgroenstructuur	onderzoek naar aanpassingen stedenbouwkundige vernieuwing in probleemwijken groenstructuur i.s.m. andere beleidsvelden
bossen opnemen in hoofdgroenstructuur	onderzoek naar beste instrumentarium bescherming hoofdgroenstructuur binnen de komgrens
intekenen waardevolle bomen op plankaarten hoofdgroenstructuur.	opstellen ontbrekende bosbeheerplannen per object/ woonkern onderzoek naar haalbaarheid dorpsbos of natuurterrein voor elke woonkern
	onderzoek naar planologisch instrumentarium hoofdgroenstructuur en afstemming APV
In kaart brengen standplaats gerelateerde knelpunten (ook onkruidbeheer verhardingen)	beschrijving toepassing en plantwijze van de beplantingstypen (leidraad openbare ruimte)
Aangeven oplossingsrichting	
in kaart brengen kanslocaties biodiversiteit	onderzoek subsidiemogelijkheden vergroening voortuinen
in kaart brengen kanslocaties te vergroenen verhardingen, relatie onkruidbeheer	
in kaart brengen kanslocaties waterberging openbaar groen	
uitwerken kaart hoofd en nevenstructuur	opstellen en up to date houden van modelcontracten verkoop/ verhuur/ participatie met bewoners
inzichtelijk maken investeringskosten planvoorstellen	onderzoek naar externe financiering planvoorstellen GSP
inzichtelijk maken gevolgen reguliere beheerkosten planvoorstellen	
	onderzoek naar overname rol boswet in AVP
	onderzoek naar rol bestemmingsplan in relatie tot hoofdstructuur openbaar groen
	beschrijving toepassing en plantwijze van de beplantingstypen (leidraad openbare ruimte)
	richtlijnen opnemen in leidraad voor afstemming beplanting versus verkeer

3.1 GROENZONERING

In de ruimtelijke uitwerkingsplannen per kern wordt een wensbeeld neergelegd voor de wijze waarop het openbaar groen zich buiten, in de openbare ruimte manifesteert. Al naar gelang de eigenschappen van de beplanting kan deze een bepaald groenbeeld of een bepaalde functie vervullen. Zo kunnen bomen zorgen voor een groen bladerdak en voor een groen beeld op grote afstand. Met lage struiken kan een groen vak worden gemaakt waar je overheen kunt kijken en met een bloemenweide ligt er een kleurig tapijt waar insecten een thuis hebben. Er zijn beplantingstypen met een natuurlijk inheems karakter en er zijn beplantingstypen met een sterk gecultiveerd en architectonisch karakter. Er zijn beplantingen met een intensief jaarlijks beheer en er zijn beplantingen die weinig onderhoud vragen.

Elk beplantingstype met een eigen functie en beheer wordt in het GSP aangeduid met de naam beheergroep. De karaktereigenschappen van een beheergroep maken dat deze het best tot zijn recht komt bij een specifiek gebruik of lokatie. Andersom is niet elke beheergroep overal in de openbare ruimte toepasbaar. Om te kunnen sturen in de toepassing van de beheergroepen is in het vorige Groenstructuurplan de groenzonering geïntroduceerd. Op basis van een drietal zones worden de beheergroepen gestuurd naar die zones, waar deze het best tot hun recht komen.

De groenzonering wordt in de ruimtelijke uitwerkingsplannen per kern aangegeven op een kaartbeeld.

Uitgangspunt voor het groenbeheer is dat elke beheergroep een optimaal beheer ontvangt om goed te kunnen groeien en functioneren. Er is dus in principe één pakket aan onderhoudsmaatregelen per beheergroep (vastgelegd in de werkpakketten in bijlage 1). Verschillen in uitstraling van het openbaar groen worden in het veld gerealiseerd, door het hanteren van een lijst met toe te passen beheergroepen per zone.

De zones die de gemeente Borsele onderscheidt zijn:

- De natuur – en landschapszone
- De woon- werkzone
- De centrumzone

3.1.1 De natuur – en landschapszone

In deze zone liggen de grotere, aaneengesloten groenelementen met een inheems sortiment en met een meer natuurlijke uitstraling. Vaak zijn het elementen die ook in het omringende landschap aanwezig zijn en doorlopen in de bebouwde kom (b.v. dijken, watergangen, welen, bermen). Ook de dorpsbossen vallen in deze zone. De beheergroepen die in deze zone te vinden zijn hebben alle de eigenschap dat er ruimte nodig is om goed te kunnen groeien en hebben een natuurlijk, dus ruiger, minder verzorgd beeld. Het natuurlijke karakter is dominant. Naast de natuurlijke soorten kunnen op beperkte schaal ook culturele beplantingsvormen voorkomen. Te denken valt aan gazonstroken naast paden of een afschermd haag. Het beoogde onderhoudsniveau is extensief en gericht op de ontwikkeling van natuurwaarden.

▲ *natuur en landschapzone*

3.1.2 De woon-werkzone

In de woon-werkzone wordt zoals de naam al aangeeft gewoond en gewerkt. Het betreft de dagelijkse en directe leefomgeving van het dorp en haar bewoners. In deze omgeving is groen ruim voorhanden, maar is de ruimte niet geschikt voor inheemse, uitgroeiende beplanting. De beoogde uitstraling is functioneel, netjes en verzorgd. Op basis van eigen initiatief kunnen bewoners overgaan tot het verzoek om beheergroepen uit de andere zones te planten. Het afwijkende beheer wordt dan contractueel vastgelegd en uitgevoerd door de bewoners zelf (zie participatie).

▲ woon-werkzone

3.1.3 De centrumzone

De centrumzone omvat de knooppunten van het sociale leven in het dorp. Het openbaar groen heeft hier een duidelijke toegevoegde representatieve functie. Onderhoudsintensieve beplantingsvormen worden door het gehele dorp beleefd en gezien. De beoogde uitstraling is representatief en verzorgd. Binnen deze kaders is er ruimte om de waarde van de beplanting voor de fauna te vergroten. De ambitie van het Groenstructuurplan is om de centrumzone gericht uit te breiden naar meer knooppunten in het dorp, dus buiten het feitelijke centrum. De indeling van een beheergroep in deze zone is gebaseerd op de uitstraling, functie, en onderhoudsniveau van de beplanting. Indien de beheergroep niet met een sterretje is aangekruist betekent dit ook dat de soort niet in de betreffende zone thuishoort.

▲ centrumzone

Zoning			beheergroep	
RZ	WW	NL	code	omschrijving
				Laanbomen
*	(1)		1,01	Boom in verharding
*	*	*	1,02	Boom in gras
*	*	*	1,03	Boom in beplanting
*	*	*	1,04	Boom in particuliere tuin
				vorbomen
*			2,01	Leiboom in verharding
*	*		2,02	Leiboom in gras
*	*		2,03	Leiboom in beplanting
	*	*	2,05	Knotboom in gras
	*	*	2,06	Knotboom in beplanting
*			2,07	Fruitboom in verharding
*	*	*	2,08	Fruitboom in gras
*	*	*	2,09	Fruitboom in beplanting
				bosachtige beplantingen
	*(2)	*(3)	3,01	Bosplantsoen
		*	3,02	Landschappelijke haag
		*	3,03	Bos
				heesters
*	*		4,01	Heesters hoog: > 1.50 M
*	*		4,02	Heesters laag: < 1.50 M
*	*		5,01	Heesters bodembedekkend
*	*		5,02	Heesters bodembedekkend + solitaire heesters
				vaste planten
*			5,03	Vaste planten bodembedekkend
*			5,04	Vaste planten bodembedekkend + solitaire heesters
*			5,05	Vaste planten bodembedekkend + vaste planten
				hagen
*	*		6,01	Haag laag: < 1.00 M
*	*	*	6,02	Haag middelhoog: 1.00 - 1.80 M
*	*		6,03	Haag hoog: > 1.80 M
*	*		6,04	Dubbele haag raster tussen de rijen
			6,05	Los groeiende haag
				blokhagen
*	*		7,01	Blokhagen
				rozen
			8,01	Rozen perk
*			8,02	Rozen botanisch
			8,03	Rozen bodembedekkend
			8,04	Klimrozen
				vaste planten border
*			9,01	Vaste planten
				wisselperken
*			10,03	Wisselperk

			gazon	
*	*	*	11,01	Gazon
*	*		11,02	Gazon onder talud < 1:4
	*		11,03	Voetbal-wedstrijdveld
	*		11,04	Speelveld
*	*		11,05	Gazon bolgewassen
	*		11,06	Voetbal-trainingsveld
			gras	
		*	12,01	Extensief gras
		*	12,02	Extensief gras onder talud < 1:4
		*	12,03	Berm
		*	12,04	Braakliggend terrein
	*	*	12,05	Extensief gras in Bestemmingsplan
*	*	*	12,09	Extensief gras bloemenweide
		*	12,06	Extensief gras dijken
			13,13	Kunststofbank gerecyceld kunststof
			kale grond	
			16,01	Kale grond
*			16,02	Kale grond begraafplaatsen
*	*	*	16,03	Kalegrond elders meegerekend

- ad 1 alle boomspiegels beplanten
ad 2 met geschoren randen
ad 3 vrij uitgroeiende randen

Tabel 3.1.1 beheergroepen per zone

In de tabel is de verdeling van de verschillende beheergroepen over de drie zones weergegeven:

De keuze voor de indeling van een beheergroep in een zone is gebaseerd op de uitstraling, functie, en onderhoudsniveau van de beplanting. Indien de beheergroep niet met een sterretje is aangekruist betekent dit ook dat de soort niet in de betreffende zone thuishoort.

Bijlage 4.1: werkpakketten openbaar groen 0-meting

De werkpakketten zijn vanwege de omvang in een separaat rapport weergegeven.

Bijlage 4.2: kentallen openbaar groen

Tabel 4.2.1: totaal areaal openbaar groen en verhardingen gemeente Borsele per beheergroep

Tabel 4.2.2: totaal calculatie uren regulier groenbeheer openbaar groen en verhardingen gemeente Borsele per beheergroep

Bijlage 4.3: modelcontracten voor de verkoop/verhuur van plantsoenen aan particuliere eigenaars.

De modelcontracten worden toegevoegd aan het basisdocument vóór de oplevering van het GSP.

Tabel 4.2.1: totaal areaal openbaar groen en verhardingen gemeente Borsele peildatum: juli 2016

Som van aantal				
hoofdtype	naam hoofdgroep	Eindtotaal	eenheid	
bomen	bomen in verharding	1.616	st	
	bomen in gras	7.387	st	
	bomen in beplanting	2.541	st	
Totaal bomen		11.544	st	
groen	bos en bosplantsoen	386.489	m2	
	heesters	21.746	m2	
	bodembedekkers	19.396	m2	
	hagen	28.364	m2	
	blokhagen	7.923	m2	
	rozen	1.387	m2	
	wisselperken	4	m2	
	gazon en sportveld	742.561	m2	
	extensief gras	523.897	m2	
	sloten en vijvers	511.017	m2	
	Onderhoud particulieren	152.736	m2	
	Totaal groen		2.395.520	m2
	objecten	straatmeubilair	1.530	st
speeltoestellen		540	st	
graven		38	st	
rasters en hekwerken		30.923	st	
kunstobjecten		75	st	
bruggen		1.003	st	
Totaal objecten			34.109	st
verharding	verharding	1.155.053	m2	
Totaal verharding		1.155.053	m2	
halfverharding	halfverharding	56.132	m2	
Totaal halfverharding		56.132	m2	
Eindtotaal		3.652.358	m2	

toelichting tabel 4.2.1:

In de tabel zijn per beheergroep de totalen weergegeven voor het areaal openbaar groen en de verhardingen in de gemeente Borsele.

Het betreft die elementen in de openbare ruimte, waar de gemeente het onderhoud uitvoert, hetzij door de eigen buitendienst, hetzij door inschakeling van derden.

De peildatum is juli 2016. De bron is het groenbeheersysteem van de gemeente, zoals dat door de afdeling woonomgeving wordt bijgehouden.

De bomen en de objecten worden in stuks of strekkende meters aangeduid en nemen in principe geen oppervlak in. Voor een juiste optelling van het areaal groen dienen deze twee hoofdgroepen van het eindtotaal te worden afgetrokken.

Tabel: 4.2.2 urenrekening areaal openbaar groen en verhardingen gemeente Borsele juli 2016

Hoofdtype	hoofdgrp	Totaal Som van arb_uren	Totaal Som van mach_uren
bomen	bomen in verharding	1079	37
	bomen in gras	2409	693
	bomen in beplanting	486	22
Totaal bomen		3974	752
groen	bos en bosplantsoen	1560	790
	heesters	481	0
	bodembedekkers	562	42
	hagen	3200	2314
	blokhagen	609	391
	rozen	103	13
	borders	408	12
	wisselperken	2	0
	gazon en sportveld	7933	6971
	extensief gras	1081	1409
	sloten en vijvers	1439	1917
Totaal groen		17379	13861
halfverharding	speeltoestellen	15	0
	zandondergrond	374	24
	kale grond	1580	88
	verhardingen	647	335
Totaal halfverharding		2615	447
objecten	straatmeubilair	1838	0
	speeltoestellen	1565	0
	graven	133	0
	rasters en hekwerken	1858	0
	kunstobjecten	12	0
	bruggen	130	0
Totaal objecten		5536	0
verharding	verhardingen	11932	10453
Totaal verharding		11932	10453
Eindtotaal		41436	25513

Toelichting tabel 4.2.2:

In de tabel zijn per beheergroep de totalen weergegeven per jaar voor de tijdbesteding van de verschillende groenploegen van de buitendienst en de externe partijen samen. De tijdbesteding is uitgesplitst in man- en machine uren.

De peildatum voor de het areaal is juli 2016. De bron voor de uren-calcuatie betreft de IMAG werkpakketten conform de 0-meting, zoals deze in bijlage 4.1 van het basisdocument zijn weergegeven. De benodigde werkzaamheden, frequenties en machine inzet zijn in overleg met de voormannen van de groenploegen tot stand gekomen.

Voor de uren aan onkruidbestrijding op verhardingen is een inschatting van de te verwachten werkzaamheden en gemaakt, die bij de evaluatie van de proefperiode dient te worden bijgesteld.

Beschreven is het onderhoud vanaf de aanleg tot een volwassen stadium van de beplanting. Afhankelijk van het plantjaar wordt door het beheersysteem automatisch het onderhoud voor de betreffende leeftijdscategorie aan de beheergroep toegekend.

De calcuatie betreft een netto tijdsbesteding, waarbij puur de aangegeven werkzaamheden uit bijlage 4.1 zijn doorgerekend. In de praktijk zijn er nog een aantal extra factoren die van invloed zijn op de tijd die nodig is om het openbaar groen te beheren. Het gaat om de volgende factoren:

- weerverlet
- ziekteverzuim
- reistijden tussen objecten
- onderhoud machines en materieel
- organisatieverlies
- overhead

Om tot een zo nauwkeurig mogelijke benadering van de werkelijk benodigde tijdsinvestering te komen worden in overleg met de buitendienst percentages bepaald voor de bovenstaande factoren, dan wel de gegevens voor zover beschikbaar aan de calcuatie toegevoegd.

